

Iskaja, izvešeni pondeljek, vsak dan s jutranjimi: ulica sv. Anžkega št. 20, 1. nadstropje. Dopolni naj se plaša na ne sprejemajo, rokopolje se na v Avton Gerbec. — Lastnik tiskarne: znane za mese: L. 7., 3 meseca L. 10., za leto L. 100. — Za izposojnino mesečno 4 lire več. — Za u. s. s. v. in upr. št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širskosti ene kolone (72 mm.). — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. — Oglasi zdravstvenih, poslovalnic in vabila po L. 1., oglasi denarnih zavodov po L. 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj po L. 2. — Oglasi, naročniki in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Anžkega št. 20, 1. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Ofenziva proti Franciji

Naglo padanje francoskega franka je doseglo, s katerim se bavi vsa evropska javnost. Za Francijo je to resen opomin, da ima nevarne nasprotnike, ki jo hočejo spraviti na kolena, za ostali svet pa tvori slučaj francoske valute poučen zgled, da je denar resnični vladar sveta.

Padanje francoske valute je prišlo tako nenadoma in nepričakovano, da je premetlo predstavnike francoske velenfinance. Med vzroki se navajajo razne okoliščine, posebno pa se govori o spekulativnih, ki verjajo, da valuta na debelo in tako povzroča nesrečo francoskega franka.

Čudno je dejstvo, da je začela padati valuta baš ob času, ko je Poincaré tako zmagojito zaključil porušeno vojno in ko francoski vojski faktično že zapuščajo zasebene ozemlje. Narobe bi se moralo zgoditi: frank bi moral rasti, zakaj Porurje postaja aktivno kot donos k plačevanju vojne odškodnine, a francoska trgovska bilanca je ravno tako aktivna, inflacija bankovcev pa tudi ni teka, da bi mogla tako pogubno vplivati na višino francoske valute.

Zatorej je precej verjetno, da je padanje francoskega franka povzročeno kot svetovni ofenzivi, ki so jo pričeli nekateri svetovni kapitalisti, kateri ne pripoznajo druge volje razen svoje.

V raznih borznih središčih v Švici, Ameriki in Angliji so vrgli ogromne množine frankov na trg, da je moral frank padati. Ni čudež, če del francoske javnosti pripisuje nesrečo franka inozemskim velekapitalistom, zlasti angleškim in ameriškim.

Angleži se bore že peto leto proti francoskemu nadvladavi v Evropi. Ta boj med Anglijo in Francijo je dobil svoj glavni izraz v vojnoodškodninskem vprašanju. V okviru tega samo na sebi ozkega vprašanja se je pokazalo nasprotje med obema vele-silama, v tem sporu smo videli, kako se je polagoma krhala velika entente, ki je po versailleski pogodbi izgubila svoj pomen. Velika entente je ostala le še na papirju in vse zunanje formalnosti zveze niso mogle več zakriti podeljenih grobov svete alian-ce izza vojnih časov.

Angleži so poiskali dva sistema v boju proti Francozom. Lloyd George je bil odločnejši, njegova smernica je bila, prisiliti Francoske k popuščanju za vsako ceno, četudi bi se imela entente šumno in nesložno raziti. Francoski politiki so znali dobro parirati udarce premetnega Angleža, ki je padel vsled neuspehov angleške politike v Mali Aziji.

Bonar Law in pozneje Baldwin sta ubrala drugo pot. Navidezni »desinteressement« za kontinentalno politiko naj bi bil priprava za carinsko omrežje, s katerim naj bi se tudi angleški imperij obdal. Načelnik konservativcev je sicer skušal pridobiti Francoze zlepa za popuščanje v odškodninskem vprašanju, toda to je bil samo in cilj in morda niti ne glavni. V glavnem pa je konservativna vlada na Angleškem prepuštila Franciji prosto roko v Evropi (na kontinentu), medtem ko se je tako brigala za vprašanja, ki spadajo v takozvano pomorsko politiko Anglije. Tako smo videli, da so Angleži pustili Francoze v Porurje in niso prehudo nasprotovali protinimski politiki Poincaréjevi, istočasno pa so se zelo razvneli zaradi krške zadeve, ki je nastala po sporu med Grčijo in Italijo. Navidezno veliko neznačajni dogodek je silno razburil angleške državnike, medtem ko se je v Porurju odločala usoda Srednje Evrope.

Politični nasprotniki konservativne stranke so ji očitali »slabost« namram francoskemu imperializmu, toda Baldwin je šel svojo pot. V tej, rekli bi, fatalni hladnosti promatiranja kontinentalnega položaja se kaže ona velika nadrednost angleške politike, pa naj bo liberalna ali konservativna.

Volitve na Angleškem so zadale konservativnemu političnemu sistemu precejšen sunk. Vprašanje carinskega omrežja je za sedaj zastalo, zato pa je začela angleška politika posegati zopet aktivno na evropski kontinent.

Laburisti in liberalci imajo marsikaj skupnega. Oboji so hudi nasprotniki Francije. Nikakor niso voljni, da ostane Angleška še nadalje v dvomljivem položaju onega proslulega »desinteressement«. Oboji hočejo vzeti v zaščito Nemčijo, ki da ne sme postati plen francoske hegemonistične politike.

Vpliv le struje se je takoj občutil. Danes so zainteresirani najprijavnejši finančni krogi na poteku političnih dogodkov na kontinentu. Ti finančni krogi, podprti v svojih težnjah po zmaji laburistov in liberalcev, kakor se to paradokso sliši, so napovedali vojno Poincaréju in njegovi politiki.

Poincaré se predolgo drži vključ vsemu nasprotovanju Albioncev. In čim huje se zaletajo vanj močni stebri angleške politike, tem trdnje stoji ta mož, ki je pokazal izvanredno voljo, odkar ima vjati Francije v rokah. Zatorej je umevno, da se koncentrija boj nasprotnikov na njegovo osebo, ki je tako na poti angleški politiki.

Poincaré je v zadnjih mesecih dosegel velik uspeh v poruški vojni, toda s tem je le zmagojito zaključil eno kampanjo. V istem času, ko je šla porušna vojna h kraju, pa se začrtujejo nove smernice bodoče francoske politike.

V istem času, ko kliče Francija v svet, da mora finančno propasti, če ne dobi od-

škodnine od Nemčije, posoja velikanske svote prijateljskim nasledstvenim državam, v istem času sklepa zvezo s Čehoslovako, in kar je najbolj zanimivo: pripravlja se na obnovo nekdanje zveze z Rusijo.

To so tako drzni obrisi bodoče politike Francije, da se čutijo Angleži zelo neudobno. Poincaréjeva smelost jih vznemirja in treba je kaj ukreniti. Francija je danes edina država, ki utegne ogroziti prvenstvo Anglije v Evropi. Zatorej smo v zadnjem času opazili tako nenaden preobrat v ruskem vprašanju. Nastalo je takorekoč tekmovalstvo, kdo si bo prvi pridobil naklonjenost in prijateljstvo Rusije.

Francoska politika ne more biti protislovanska, ne more biti protiruska kljub sedanjemu razmerju Francije napram sovjetski vladi. Sporna vprašanja med Rusijo in Francijo so tako malenkostna, dajo se tako lahko rešiti, da je treba le malo dobre volje in prijateljski most med Moskvo in Parizom utegne biti čez most postavljeno. Angleže zatorej skrbi bodočnost in vsako naraščanje francoske moči je zanje minus.

Francija uživa velik prestiž. Gospodarsko, vojaško in politično daleč nadkrikuje vse ostale države na evropskem kontinentu. Edino Francija si upa poleg Anglije voditi svojo lastno politiko brez vsakega jezerstva. Okoli Francije se zbirajo zlasti mlade slovanske države, zakaj v njej vidijo svojo naravno zavezništvo. V angleški politični sistem spadajo države z izrazito protislovansko politiko. V tem sporu je Rusija še uganika. Toda ni nobenega dvoma, da bodo nastala trenja med Anglijo in Rusijo v Aziji. Če slučaj Afganistana nara to domnevo potrjuje. V bodoče pa mora priti do hujših nasprotij in sporov.

Konferenca Male entente

Prihod čehoslovakega in romunskega zunanjega ministra

MARIBOR, 9. Na svojem potovanju v Beograd h konferenci Male entente je došel v Maribor včeraj s popoldanskim vlakom čehoslovaki zunanji minister dr. Eduard Beneš. V Maribor sta mu prišla naproti beograjski čehoslovaki poslaniki g. Seba in načelnik odeljenja v jugoslovenskem ministristvu za zunanja dela dr. Kikacovič. Razen tega je došel iz Ljubljane tudi generalni konzul dr. Otakar Beneš. Na kolodvoru so sprejeli odličnega čehoslovakega državnika zastopniki tukajšnjih oblastev in raznih korporacij, katere je g. minister sprejel v svojem salonskem vozu in se z njimi razgovarjal od odhoda vlaka.

BEOGRAD, 9. Včeraj je v državnih uradih, posebno v ministristvu zunanjih del, zopet vse oživelo. Delajo se zadnje priprave za sprejem gostov, ki pridejo na konferenco in pa poslednje priprave za delo konference same. Vsi načelniki so bili danes na svojem mestu. Minister zunanjih del g. dr. Nincić je bil v svojem kabinetu, a istotako je bil v ministristvu njegov pomočnik Panta Gavrilović. G. dr. Rybář se je vrnil iz Ljubljane, kjer se je mudil te dni. V službenih krogih se prav posebno naglašja strogo politični značaj konference ministrov in državnikov Male entente, dočim se imajo vsa tehnična vprašanja, kakor na pr. vprašanja arhiva, reševati od posebnih komisij strokovnjakov. Kako velik političen pomen se pripisuje tej konferenci v inozemstvu, kaže prihod velikega števila tujih novinarjev, ki so že dospeli v Beograd. Za predstavnike tiska so prirejani v pritličju ministristva zunanjih del posebni prostori, kjer bodo mogli delati in vsak čas dobivati obvestila. Jutri se pričakuje prihod g. dr. Beneša, a iz Subotice je odposlan proti romunski meji poseben vlak za romunkega ministra zunanjih del g. Duco, čigar prihod se pričakuje danes, samo da se vsled prometnih ovir ne ve za uro prihoda.

Otvoritev konference odgodena na jutri

BEOGRAD, 9. Otvoritev sestanka zastopnikov držav Male entente je bila prenesena na jutri radi zamude vlaka v katerem se je vozil zunanji minister rumunski Duca.

Boj med Francijo in Anglijo za prvenstvo v srednji Evropi

DUNAJ, 9. Neki jugoslovanski diplomat je izjavil dopisniku »Neue Freie Presse«, da se je začel močnejši boj med Francijo in Anglijo za prvenstvo v srednji Evropi. Zanimanje Evrope za konferenco v Beogradu je upravičeno tudi radi dejstva, da skuša Francija podati preko slovanskih držav Rusiji svojo prijateljsko roko. Jugoslavija in Čehoslovaka, je izjavil omenjeni diplomat, so pripravljene iti v tem oziru Franciji na roko.

Angleško mnenje o političnih razmerah v Jugoslaviji

LONDON, 9. »Times« imenuje beograjsko konferenco Male entente odločilno konferenco. List je uporabil to priliko, da pove svoje mnenje o jugoslovenskih znamenitejših političnih osebnostih. Smatra, da bo na tej konferenci prišlo na dnevni red stališče Pašičeve vlade napram mednarodnim vprašanjem Jugoslavije in da bosta prišli na njej do izraza dve šoli: politika g. Pašića kot predstavnika stare šole in politika g. dr. Beneša kot predstavnika nove šole. List zelo hvali g. Pašića rekoč, da bo konferenca tudi največjim opozici-

Baltiški obroč, ki ga spleta londonska politika proti Rusiji, še vedno nerešeno vprašanje carigrajskih morskih ožin, to so stvari, ki bodo tudi v sovjetski Rusiji pospeševale protiangelsko gibanje.

Francosko-angleški spor zadobiva tudi z ozirom na Rusijo vedno večje obsele. Močna in ugledna Francija je zelo na poti angleškemu imperiju. Zatorej tudi najnovejša ofenziva proti Franciji. Ta ofenziva se izraža v padanju francoske valute.

Med vsemi udarci, kar jih je prestala Francija po vojni, je ta najhujši. Padanje valute povzroča draginjo, draginja povzroča mezdna gibanja, mezdna gibanja pa politične prevrate. Francija je sicer daleč od nasilnih političnih preratov, zakaj francosko ljudstvo živi v zelo urejenih razmerah, toda nove volitve utegnejo potisniti smernice francoske politike na levo.

Vendar pa morebitna zmaga levice ne more korenito izpremeniti francoske hegemonistične politike. Kakor je zmaga laburistov na Angleškem ojačila protifrancosko strujo, tako utegne zmaga levice na Francoskem pospešiti zblizanje z Rusijo, kar bi pa pomenilo še večjo poostreitev v Angleško. Utegnilo bi se pač zgoditi neka, kar bi Angleži najhuje občutili: to, da bi se Francozi pobotali z Nemci, s čimer bi bilo osamljenje Anglije dovršena stvar. S katerekoli strani si ogledamo angleško-francoski spor, vidimo končno le eno: da bo trajal dotlej, dokler bodo Angleži videli v francoski premoči nevarnost za svoj prestiž v Evropi. Nobena francoska struja pa ne more imeti tako samomornih namenov, da bi stremela po oslavitvi lastne države in lastnega naroda. Zatorej ne more niti morebitna zmaga levih struj na Francoskem odpraviti vzrokov angleško-francoskega spora.

jonalcem pokazala, da ima Jugoslavija v g. Pašiću velikega državnika, ki je znal dati mladi in heterogeni državi življenje in moč, pa naj si bodo njegove metode kakoršnekoli. Nato omenja list metode g. Pašića v notranji politiki, kako on z odlaganjem rešava vprašanja in poravnava spore na svoj način. »Times« poroča nadalje o upravnih razdelitvi države in je mnenja, da se volitve za narodno skupščino ne bodo odlagale dalje nego do spomladi. Dalje poudarja list glede Pašičeve zunanje politike, da želi ohraniti mir in zagotoviti dobo mirnega razvoja, da bi se dežela opomogla od poslednjih naporov. Zato je g. Pašić napram vsaki, sosedom pomirljiv, posrečilo se mu je doseči dobre odnose z Avstrijo in Nemčijo, prijateljstvo z Rumunijo je zagotovljeno z ureditvijo mej v Banatu, obstoja pa tuži nada, da se zboljšajo še odnosaji z Madžarsko. Izgleda, da se bodo ustvarili temelji mira tudi v Italijo potom likvidacije reškega vprašanja, ki ga želi jugoslovanska vlada rešiti čim prej in na prijateljski način. Glavna politična orijentacija je ista kakor drugih držav v srednji Evropi ter se ravna po vprašanju reparacij, ki je glavno vprašanje Evrope. Zato je jugoslovanska politika orijentirana v smeri Francije. Kajti Francija zastopa tako rešitev reparacijskega problema, ki najbolje ustreza tem državam. Četudi je bilo o priliki debate o francoskem posojilu nekaj opozicije v parlamentu, se ne more računati s tem, da bi bila kakršnakoli resna opozicija proti tej orijentaciji.

Reparacije

BEOGRAD, 9. Jugoslovanskim delegatom za pogajanja v reparacijskem vprašanju, ki so že odpotovali v Berlin, so bile dane posebno točne in določene instrukcije. Oni imajo nalogo, da vztrajajo na tem, da se reparacijsko vprašanje čim povolneje reši, ker je na reparacijah osnovan v veliki meri tudi jugoslovanski proračun. Delegati imajo navodilo, da eventualno pristanejo tudi na gotove kredite, da bi se omogočil uvoz nemškega blaga, ki je Jugoslaviji potrebno.

Izvršilni odbor komunistične internacionale pozval Bombaciija k redu.

MOSKVA, 9. »Pravda« objavlja pismo izvršilnega odbora tretje internacionale, podpisano od Zinovjeva in naslovljeno na italijansko komunistično stranko. V tem pismu razpravlja izvršilni odbor o besedilu Bombaciijevega govora v parlamentu ter se izjavlja popolnoma solidarnega z italijansko komunistično stranko, ki je obsodila protikomunistično zadržanje poslanca Bombaciija. Ne more se pomagati svetovni revoluciji z dvomljivim in obsojajnim vrednimi parlamentarnimi manevri. Izvršilni odbor komunistične internacionale pozivlja v tem pismu Bombaciija k redu, kateri se je po svojem govoru, ki je kompromitiral mednarodni komizem, postavil proti sklepu osrednjega odbora. Vsi komunistični poslanci in drugi naj vedo, da ne bo komunistična internacionala trpela nikakih oddaljitvev od smernic, ki so bile določene na njenih mednarodnih kongresih.

Konferenca ruskih trgovinskih zastopnikov

Procvit ruske trgovine z žitom — Med sovjetsko vlado in komunistično internacionalo ni nikake medsebojne odvisnosti

MOSKVA, 9. Danes je bila otvorjena konferenca zastopnikov komisarijata za vnanjo trgovino v ruskih republikah in v inozemstvu. Konferenco je otvoril Krasin z daljšim govorom, v katerem je predvsem ugotovil, da je ideja priznanja ruske zvezne republike že zrela ne samo med prebivalstvom vse Evrope, ampak tudi v političnih krogih. Morebitno menjanje vlade na Angleškem bo brzokone dovedlo do priznanja

sovjetske vlade. Toda še večje važnosti je politično priznanje z ustvaritvijo sovjetske zveze in gospodarsko z obnovitvijo poljedelstva, ki je dala industriji in financam novih sil, tako da danes Rusija lahko izvaža žito.

Rusija je že izpodmaknila tla svojemu največjemu konkurentu v baltičskih deželah v trgovini z žitom, t. j. Ameriki. Sto milijonov pudov žita je že Rusija izvozila od letine 1923. Program za izvoz v letu 1924. bo popolnoma izveden.

Cičerin je izjavil: Naši sovražniki pravijo, da se komisarijat za zunanjo trgovino ne bavi s trgovino, ampak s propagando; dalje pravijo, da so agenti komisarijata agenti komunistične internacionale. Porabjam to priliko, da izjavim še enkrat: Med sovjetsko vlado in komunistično internacionalo ni nikake podrejenosti niti kakke medsebojne odvisnosti. Sovjetska vlada in internacionala nista odgovorni druga za drugo; to sta dve popolnoma različni organizaciji, popolnoma ločeni in popolnoma različnega značaja.

Otvoritev nove zbornice na Angleškem

Izvolitev novega predsednika - Macdonald o smericah laburistične vlade

LONDON, 9. Včeraj se je vršila otvoritev nove zbornice. Laburisti so takoj zasedli prostore, ki so navadno odkazani opoziciji, tako da niso dobili liberalci niti prostora. Znano je namreč, da ni v dolnji zbornici toliko prostora na razpolago kolikor je poslancev (615). Stalne prostore imajo le stari parlamentarci; ostali si morajo prisrketi prostor od dneva do dneva. Laburisti so bili zelo dobro razpoloženi; zbijali so vse močnejše šale na račun konservativcev, a tudi liberalcev. V zbornici je nastal tako velik šum, ki je potihnil šele, ko je vjatelj povabil komisijo poslancev v zbornico lordov, kjer ji bo prečitan kraljevi odlok o sklicanju zbornice. Baldwin je v spremstvu Macdonalda (voditelja laburistov) takoj odšel, sledil mu je Lloyd George. Tedaj je neki laburist zaklical: »Podajta si roke!« Baldwin in Macdonald sta za trenutek postala in si podala roke. Poslanci so poskakali ter ostali na svojih mestih. Občo pozornost so vzbujale poslanke, ki jih je 8 po številu (3 konservativke, 2 liberalci in 3 laburistinke); liberalke in konservativke so bile oblečene v črno ter imele črne klobuke, laburistinke so bile brez klobuka.

Ko se je komisija vrnila iz zbornice lordov, je bil imenovan za predsednika zbornice poslanec Whistley. Baldwin in Lloyd George sta mu čestitala, nakar je bila zbornica odgodena.

Zbornica bo sklicana na 15. t. m.; kronski govor bodo brzokone naenkrat poslušali tisoči in tisoči ljudi potom radio-telefona. Nekateri celo trdijo, da bodo mikrofon skrili v šopek cvetlic, ki ga bo držala kraljica v roki; tako ne bo v zbornici nikdo vedel — morda niti sam kralj ne — da govori tolikim ljudem.

Program bodoče vlade

Snoči je laburistična stranka priredila banket v proslavo zmage pri zadnjih volitvah. Na tem banketu je govoril prvi voditelj laburistične stranke Macdonald. Med drugim je rekel: Po veliki zmagi se odpira nov svet. Mi smo na pragu vlade in v teku par dni nas lahko polkličjo na vlado in to bodo tudi storili. Gotovo prav radi ne prevzamemo podjetja, ki je v konkurzu. Dalje je govoril Macdonald o političnih smernicah laburistične vlade. V smislu njegovih izjavaj bi bile glavne programne točke nove vlade naslednje: 1. Laburistična vlada bo delala za pomirjenje in gospodarsko vzpostavitev Evrope; 2. skrbela bo za okrepitev Društva narodov, h kateremu naj bi bili pripuščeni Nemčija in Rusija; 3. vlada bo priznala sovjetsko vlado; 4. skušala bo zmanjšati brezposelnost ter odpraviti pomanjkanje stanovanj.

Nadaljevanje padanja francoskega franka

Novi ukrepi ministristvega sveta.

PARIZ, 9. Kljub vladnim meram je včeraj kurs franka zopet padel. Na borzi v Parizu se je dobilo 100 lir za 98.50 frankov. Italijanska lira se je vzdržala nad belgijskim frankom; za 100 belgijskih frankov se je plačalo 88 francoskih; dolarji — so bili po 20.55 frankov, 100 švicarskih frankov je stalo 357.25 francoskih.

Ministrski svet, ki se je vrnil včeraj v Elizeju pod Millerandovim predsedstvom, se je v glavnem bavil s tem težavnim vprašanjem. Po daljšem ekspoziciji finančnega ministra De La-steyrieja, ki je omenil tozadevne od ministrskega sveta odobrene ukrepe.

Pravi vzrok padanja naše valute — je izjavil minister — leži v dejstvu, da so velike množine frankov že izza vojnih časov v rokah tujcev. Na žalost nimamo, na ta denar nobene direktnega vpliva.

Tako je padec šterlinga povzročil nakupe dolarjev, kateri so s svoje strani imeli za posledico velike prodaje frankov. Ti franki tvorijo v rokah tujcev močeno orožje, ki se da uporabiti za znižanje tečajev. Posebno se smatrajo Nemci za mojstre v operacijah te vrste. Oni so skušali uplivati na zunanjo politiko Francije, ker so hoteli dovesti Poincaréjevo vlado, da bi se odpovedala svoji akciji v Porurju. Nemci širijo po vsem svetu govorice, da se Francija bliža svoji pogubi in da bo padec marke brezdvomno povzročil tudi padec franka.

V tem položaju — je zaključil minister — je vlada ukrenila potrebno proti neznosnim spekulacijam, s katerimi se skuša v inozemstvu ogroziti kredit države. Tu je minister omenil cenzuro, ki se bo izvrševala na telefonskih progh v gotovih urah in strožje nadzorovanje menjalnih operacij ter dostavil, da

je glavni vzrok nizkega tečaja franka reparacijsko vprašanje.

»Ker Nemčija ni izvršila svojih obvez, smo se morali zatekati k posojilom za kritje primanjkljaja v proračunu za povračilne stroške. S tem, da brani pravice Francije, brani Poincaré tudi našo valuto. Napore, ki jih vzdržujemo v inozemstvu, moramo vzdržati tudi v notranjosti.«

Pod vojaško diktaturo na Španskem

Posebna vrsta imunitete poslancev in senatorjev - Španska spomenica angleški in francoski vladi radi Tanger-ja

MADRID, 9. Vlada je izdala odlok, ki določa, da ohranijo senatorji svoj naslov in parlamentarno imuniteto tudi za čas, dokler ne bo vzpostavljeno ustavno življenje; toda kljub temu bodo lahko postavljene pred sodišče.

BARCELONA, 9. Diktator Primo De Rivera je izjavil, da je pred odhodom iz Madrida podpisal spomenico, naslovljeno na Francijo in Anglijo v zadevi ustave za Tanger. Spomenica vsebuje sicer nove zahteve, a je kljub temu sestavljena v zelo pomirljivem tonu. General je dostavil, da je prepričan, da jo bosta pariška in londonska vlada blagohotno sprejeli.

Kakor je znano, ni zadeva glede ustave za Tanger popolnoma še rešena, ker niso imeli španski izvedenci na konferenci v Parizu polnega pooblastila za podpis sporazuma in so pripustili zadnjo besedo svoji vladi.

Še potresni sunki v Mondoliju

MONDOLFO, 9. V pretekli noči so potresni sunki poškodovali nekoliko hiš. Radi deževja se je škoda znatno povečala. Oddelek Rdečega križa iz Ancone postavlja na mestu nesreče barake za prebivalstvo, ki je ostalo brez strehe.

Čehoslovaki znižala pristojbine za tekoče leto.

PRAGA, 9. Po poročilu »Prager Tagblatt« se je odločila čehoslovaki vlada znižati vsem tujim državljanom potne vizumske pristojbine za polovico. Avstrijski in madžarski državljani imajo za enkratno potovanje plačati 5 švicarskih frankov, to je 30 Kč. in za večkratna potovanja 20 švicarskih frankov, to je 100 Kč.

Venizelos bo zapustil Grško?

ATENE, 9. Zdravniki, ki so bili poklicani k Venizelosu, so ugotovili, da trpi na težki srčni napaki in na zastrupljenju želodca. Svetovalci so mu, da se umakne iz političnega življenja in zapusti Grško. — Venizelos je nato poslal stranki predlog, da si izvoli novega voditelja.

Mustafa Kemal ni bil napaden

PARIZ, 9. Agencija Havas poroča iz Carigrada, da se v tamkajšnjih uradnih krogih zanika vest, da bi bil izvršen na Mustafa Kemal-a atentat.

V Solunu zmrznilo več ljudi

SOLUN, 9. Nenavaden mraz, ki vlada že več dni v vsej Macedoniji, je zahteval več žrtvev. V okolici Soluna je zmrznilo več ljudi. V barakah, kjer stanujejo begunci, umrje kakih 30 ljudi na dan.

V mestu samem je bilo ugotovljenih več slučajev smrti radi mraza. V cerkvi sv. Gregorja so zmrznili tri osebe; v neki drugi cerkvi je umrlo sedem ljudi. V sobi nekega hotela je zmrznil nek potnik.

V pokrajinah v notranjosti je položaj še bolj kritičen. Tu umirajo radi mraza cele družine.

Živ položen v rakev

PARIZ, 9. Nekemu starčku, ki je v oskrbi v bolnišnici v Roubaix, je vodstvo bolnišnice prepovedalo običajen prost izhod, ker se je v neki mali zadevi pregrešil proti predpisom. Toda starček je kljub prepovedi šel v mesto in se ga prav pošteno nasrkal, misleč da tako pod nos svojim predstojnikom. Iz strahu pred kaznijo se ni upal vrniti v bolnišnico in je sklenil, da skoči v bližnji kanal. Toda ravno ko se je napravljal na zadnji skok, ga je prišlo slabo in zgrudil se je onesveščen na tla. Zdravnik, ki je prihitel na lice mesta, je ugotovil, da je starček že davno izdihnil. Mrlica so prepeljali v bolnišnico, kjer so ga položili v rakev. Neka usmiljena sestra je natrosila polno belih krizantem okoli mrlice. Ravno je hotela oditi iz mrtnišnice, ko se nenadoma dvigne mrlič pokonci. Sestra je pričela vsa prestrašena vpiti na pomoč in zbežala. Starček si je začuden ogledal prostor, kamor je bil položen ter nato zdrav in vesel vstal. Vodstvo bolnišnice mu je naložilo kazen, da ne bo mogel v mesto 5 tednov.

Dunajski vzorčni sejem.

DUNAJ, 9. Avstrijska vlada je sklenila dovoliti brezplačne vizume vsem inozemskim trgovcem, ki obiščejo letošnji spomladanski vzorčni velesejem.

Spominjajte se ob vsaki priliki 'Dijaške Matice'

Naj ožloli duh pobratimstva

Predsedniku nemške države Ebertu je poslal diplomatični zastopnik sv. stolice v Berlinu, mons. Pacelli, pismo, v katerem se zavzema za pobratinstvo v človeštvu.

Mons. Pacelli omenja neizmerno gorje, ki ga je moral nemški narod prestajati v letu 1923. In ki mu tudi sedaj greni življenje. Predvsem da trpijo delavski sloji, in tudi delavci-razumniki, srednje meščanstvo, bolniki, starci in otroci — ker jim manjka prvih elementov življenja. Veselimo se — pravi mons. Pacelli — da plemeniti gospodje potkupašjo vse, da bi ublažili boli. Želimo, da bi vsak narod blazil to bedo. Radujemo se ob misli, da bo rešitev naroda mogla priti od obnovljenega smisla za pobratinstvo med narodi.

Predsednik nemške republike je v svojem odgovoru na to pismo ugotovil, da so narodi sedaj uverjeni o bedi, ki je prišla nad Nemčijo in o blagi volji, ki jo navdaja. Tudi g. Ebert naglašava potrebo obnove duha pobratimstva v človeškem rodu. Najgorečnejša želja nemškega naroda je, da bi mogel živeti življenje mirnega obstanka v čast naroda.

Plemenita beseda je dobila plemenit odmev. Ta klic po zopetnem oživilju duha pobratimstva med narodi od strani dveh predstavnikov možganih, moralnih, etičnih in tudi dejanskih sil v medsebojnem življenju narodov, zlasti evropskih, je svitel, blagodejen žarek v tmino sedanjih sporov, ki razdvajajo narode. Plemeniti in obenem neoporečno misel je izjavil v svojem pismu diplomatični zastopnik sv. stolice. S svojim klicem po obnovi duha pobratimstva v človeštvu je pokazal pot, po kateri morajo priti sedaj razdvajajoči narodi do medsebojnega življenja, ki bo na korist vsem, in do tistega plemenitega tekmovanja, ki bo moglo ustvarjati etične in materialne dobrine kot skupno last človeštva.

Oživi naj torej v vsem človeštvu duh pobratimstva, zavesti, da je stvarnik ustvaril vse narode za življenje, da si morajo zato vsi drug drugemu privoščiti, omogočati in boljati življenje vsak s svojim delom duha in roke. Pojam pobratimstva pomeni mir! Brez miru ni in ne more biti nikakega uspešnega in blagoslovenega dela. Neogibna predhodnik miru pa sta medsebojno spoštovanje in medsebojna pravica. Ljudje, ki se ne spoštujejo medsebojno, tudi ne morejo živeti v božjem miru med seboj — v tistem miru, ki je izhodišče za možnost da bodo s svojimi duševnimi in fizičnimi zmognostmi drug drugemu na pomoč — sebi v korist in vsem.

Zato pozdravljamo s srčnim zadoščenjem iniciativo zastopnika sv. stolice in pozdravljamo tudi z istim zadoščenjem odziv predsednika nemške republike. Dal dobri Bog, da

bi plemenite izjave tega predstavnika močnega duševne in etične sile, glavarja katoliške cerkve in predstavnika — kljub vsem in vsemu — silnega nemškega naroda našle primerne odmeve, vseposvodo, v vseh državah in vseh narodih.

Ob rojstvu Odrašenika se je glasila velepesem: Mir ljudem na zemlji, ki so blage volje! In zastopnik Odrašenikovega namestnika na zemlji je ob prestopu v novo leto v svojem pismu zaželel: mir povrni se med vas, če hočete vršiti dolžnost človeka do človeka in ustvariti s tem podlago za sožitje, koristno vsem!

Toda g. Ebert je državnik, mons. Pacelli pa diplomatični zastopnik. Njune besede so torej namenjene v prvi vrsti na naslov njih, ki urejajo razmerje med državami, oziroma medsebojno življenje od naroda do naroda, ki tvorijo poedine države. Polno veljavo pa ima ta klic po oživilju duha pobratimstva tudi za različne narode, ki živijo v isti državi. Tudi ti naj se pomirijo in pobratijo med seboj v duhu medsebojnega spoštovanja in — dosledno temu — pravčnosti in dobrohotnosti enih do drugih! Tudi ti naj ustvarijo pogoje za mirno sožitje!

Nam Jugoslovenom, kot državljanom Italije, je tu res težko, da ne bi zašli v trpke rekrimacije. Kar se dogaja z nami, le odvaša od mirnega sožitja, od tistega mira, ki more — po pravilnem razmišljanju — mons. Pacellija — edini dovesti narode do zadovoljstva, do srečnejšega življenja, do blagoslovenega snovanja. Kar se dogaja z nami, uničuje možnost, da bi si bili res bratje med seboj, bratje na podlagah enakih pravic, enakih dolžnosti, enake svobode, enake pravice do samostojnega narodnega življenja. Brez take enakosti ne more oživeti duha pobratimstva.

A mi hrepimo po njem z vso iskrenostjo. Odločno pa odklanjamo zahtevo, naj bi se ta božji mir pridobil za najvišjo ceno, ki jo more plačati kak narod — s svojo narodno smrtno! Kajti mir, dosežen za tako ceno, ne bi bil mir življenja, ampak mir na grobovih. Dokler zahtevamo od nas tako ceno, ne odklavamo niti za trenutek, ko nam je izbirati med »mirom« in bojem za svoje narodno življenje. Če ne bi se odločili za tega poslednjega, potem pa bi se res sami odrekli življenju.

Italijan je, ki je napisal klic, naj se oživi duh pobratimstva. Naj bi ta klic čutil in uvaževali — Italijani, njih državniki in vsa njihova javnost tudi v razmerju napram svojim sosedstvom druge narodnosti. Mir pridi v človeštvo, mir tudi v to našo državo, med državljane različnega plemena! Če to novo leto prinese v naši državi vsaj delno uresnitve blagovestja mons. Pacellija, bo to res srečno novo leto!

Zima trka na vrata

Pritisnila je huda zima, kakršnih malo pomnijo naši dedje. V Nemčiji je v nekaterih mestih padla temperatura na 37 stopenj pod ničlo in tudi iz notranjosti solnece Italije prihajajo vesti o izredno hudem mrazu. Gorje revežem, gorje izstradanim v takem mrazu; njihov osi-beli organizem ne more kljubovati nenadnemu menjanju temperature. Nijamo ne tečne hrane, ne tople obleke, ne primerne stanovanja, edina sredstva, ki bi jih lahko varovala pred težkimi posledicami mraza.

Taki reveži so večinoma naši dijaki, ki so raztreseni po vsej Srednji Evropi, od Gdan-skega tja doli do Neapolja; ni skoro v Srednji Evropi večjega univerzitetnega mesta, v kate-rega bi se ne bil zatekel naš dijak, da si tam nabere znanosti, s katerimi bo pozneje oboga-til naš narod.

V naši sredi bi bili radi dijaki prebili božične praznike, toda vsled pomanjkanja de-narnih sredstev niso mogli priti v domovino; prebili so božič v kaki mrzli, nezakurjeni so-bici v podstrešju ob mizi obloženi z debelimi knjigami. Mesto njih je priromalo nešteto prošenj v domovino, »Dijaško Matice« za podporo. Dijaki so pač mislili, da so se naši ro-doljubi ob božičnih praznikih in ob novem letu spomnili s kakim darom na »Dijaško Matice«; a le malo je bilo onih, ki so to storili in »Di-jaška Matica« je pač morala zavrniti skoro vse prošnje, ker nima na razpolago denarnih sredstev. Nič boljše kakor visokošolcem se ne godi srednješolcem. Narod pomagaj svojemu di-jaštvu!

Sredozemsko morje in njegova pomembnost

Profesor dr. Alojzij Musil (London) pri-občuje v »Prager Presse« zanimiva raz-motiranja o pomembnosti Sredozemskega morja in o neprestani borbi za nadvlado na njem.

Nekdaj je to morje pripadalo Rimlja-nom. Ni torej nikako čudo, če današnji-nih nasledniki skušajo zopet pridobiti to dedščino svojih očetov. Toda sinovi ne-kdajšnjih Rimljanov ne živijo danes samo v Italiji, ampak tudi na Španskem in v Franciji. Zato se tudi ta dva naroda pote-gujeta za veljavo na Sredozemskem morju. Najmočnejši so bili Francozi, dokler jih niso nadkrilili Angleži. Danes pa naj bi se Francozi umaknili tudi svojim sorod-nikom.

Tako v Italiji kakor na Španskem — razlaga prof. Musil — si prizadevajo vodi-telj današnje politike, da bi pozornost ljudstva odvrgli od notranjih razmer k vnanjim ter da bi njegovo navdušenje iz-rabili v prilog razširitve in poglobitve vnanjega vpliva. Uveljavljanju fašistovske vlade v Italiji v tej smeri hoče slediti tudi Španka. To je pokazal tudi obisk špan-ske kraljeve dvojice in zastopnika vlade pri papežu. Španski kralj je zahteval pri-poznanje španskih predprav v sveti de-želi plemenitih straži in v kardinalskem kolegiju. Vsaka teh zahtev pa je naper-jena proti italijanskemu vplivu v območju Sredozemskega morja in bi — ako bi jim bilo ustreženo — gotovo dovedlo do hudih sporov. V Palestini smatrajo Italijani »Terra Santa« kot svojo domeno. Španci pa se sklicujejo na to, da čuvajci svete de-žele ne bi mogli delovati brez ustanov in daril, ki so jim jih naklonili španski kralji. Zato zahtevajo, da se jim samostani, pri-znani kot španski, z njihovimi ustanovami povrnejo. Istotako glede papeške plemenit-ske straže, v kateri so danes skoro iz-ključno rimske patricijske rodbine. Kardi-nalski kolegij postaja bolj in bolj narodno-italijanska institucija, latinski jezik se u-mika pred italijanskim, italijanski vpliv nadvladuje in ga kardinalski kolegij neguje in razširja v vsem območju Sredozemskega morja. Zahteve španskega kralja do svetega Očeta — če so resno mišljene in če bi se podpirale z vsem povdarmom, ne bi mogle poglobiti prijateljstva med Italijo in Španko.

Profesor Musil prihaja do zaključka, da edino, kar danes drži Italijo in Španko, je ljubosumje proti Franciji. Španka ne bo mogla pozabiti nikdar, da se je morala odreči plodnim delom Maroka ter da se je morala zadovoljiti z najbolj neplodnim pasom. Izjavila se je tudi nje nada, da bodo pri ravnokar zaključenih pogajanjih s pomočjo Anglije vsaj vzhodna vrata v Maroku, pristanišče Tanger z okolico, vze-lešeno v njen pas. Tudi Italija je ozlovlje-na proti Franciji radi Tunizije in sedaj tudi Maroka. Kar pomeni maročanski pas za Španko, to sta Tripolitanijski in Cire-naika za Italijo: neprestani boji brez nobe-nega izgleda za dohodke in mirno bo-čnoost, dočim v sosedni francoski Tuni-ziji narašča blaginja od dneva do dneva.

V namen torej — naglašava profesor Mu-sil — da bi se Franciji delale težave v območju Sredozemskega morja, naj bi slu-žila zveza med Španko in Italijo. Če bi se to zgodilo, bi se mogla v slučaju vojne izpodrežati zveza evropske Francije z afrikansko. Angleško brodogradnja čuva nad Atlantskim oceanom, združene italijansko-španske vojne ladje bi nadvladovale Sre-dozemsko morje. Profesor Musil zaklju-čuje: Problemi Sredozemskega morja so vnovič postavljeni v razpravo, toda za dogledne čase ostane le pri razpravi, ki bolj služi zadovoljiti romantičnih čustev, nego pa politiki dejstev.

Po domače bi se reklo, da se tudi ta juha ne bo srebala tako vroča, kakor se kuha sedaj.

Razstava ročnih del ženskega dobrodelnega društva v Trstu

Ko sem stopila v sobo, kjer so bili raz-stavljeni predmeti, katere je narekovala in vodila roko slovenska ženska duša, zdelo se mi je, da sem stopila v svetišče. Da, to je žensko svetišče, kjer se sreča naša žena v vsej svoji pristni ženski lepoti. To so čutili tudi druge obiskovalke razstave.

Tiho so stopale od predmeta do predmeta in, vžičene od presenečenja, potihoma vzkli-kale:

«Krasno! Lepo! Glej, glej to mojstrsko iz-delano delo! To je bilo tiho šepetanje iz-nenadenja, navnetja, občudovanja.

Molče sem stopala med temi dobri mi-nišmi dušami. Molče opazovala radost in ve-selje na njih obrazih. Molče stopala od pred-meta do predmeta. Molče se divila potrpljenju in umetniškemu okusu.

Da, to je naše, pristno naše! Na vsakem predmetu je bil pečat čuteče slovenske duše. Ko sem gledala okraske, posnete iz davnih časov, s katerimi so se dičile naše babice in prababice; okraske iz lepih narodnih peč, tako umetno posnete, so mi stopile solze v oči. Z njimi se je kitila moja mamica, njena mamica in pramamica. Živo mi je stala pred očmi lepo slovensko dekle in žena v lepi krasni narodni noši. Z lepo belo pečo, katere okraske si je sama vezla s trdo žuljavno roko, ali to tako umetno, da bi ji nobena umetna vezilja ne mogla oporekati dovršenosti in okusa.

Kar je najznačilnejše, je to, da je vse po-sneto iz žive prirode: ptički, cvetje, kvasje, listi, trave, kosmiči, vršiči. Vse je naša ma-mica in pramamica vzela iz prirode.

Krasna priroda ji je bila učiteljica. Nudila ji je vsega in mamice in pramamice so jemale iz zlatih rok prirode bogate darove.

Težko nam je bilo, da se je ta bogati zaklad iz minulih časov tako zanemarjal, da so te naše svetinje ginile in skoraj izginile. Zato moramo biti hvaležni »Ženskemu Udruženju«, da je začelo dvigati te bogate zaklade naših prababic.

Le tako naprej! Ali vrniti se mi je k razstavi. Rada bi opisala vse predmete in jih natančno opisala, ali to mi ni mogoče. Ravno tako bi rada napisala imena izdelovalk lepih predmetov, ali tudi to mi ni mogoče v tesno omejenem prostoru.

Razstave so se udeležile: »Splošno žensko društvo v Gorici«, Prosek, Bazovica, Katinara, Lokve, Škedenj, Barkovlje, Sv. Ivan; sploh vsa tržaška okolica.

Krasne so lepe zavese, pogrnjale, narodne haljine. Krasna narodna obleka izdelana v ce-lo, posneta iz vseh slovanskih noš. To delo je tako inteligentno izdelano, da dela izdelo-valateljico vso čast. Preobrislo bi bilo omenjati vsa dela, katere so bila razstavljena. Lično in krasno je bilo vse. Pravo svetišče ženskega uma in ženske prirodnosti: obleke žens-ke, otroške, perilo možko, žensko in otro-ško, pletenje različnih vrst itd.

Prva razstava se je torej zelo krasno ob-nešla. Daj Bog, da bi ji sledile druge. Dela bodo čast narodnim delavkam in celi naši deželi. Omeniti mi je še:

Ko sem imela oditi iz razstave, vstopil je preprost, prileten mož. Ustavila sem se. Za-nimalo me je.

Iz Vrdece. V nedeljo 13. t. m. ob 3 h popol-dne priredijo gojenci otroškega vrta božični-co. Vabijo se ljubitelji mladine.

Volka so ustrelili v ponedeljek tržaški lovci v bližini Lokve na Krasu. Ubila zver je že par dni izločena v restavraciji »Moncenisio«, kamor jo hodijo gledat številni radovedneži.

Društvene vesti

Slov. akad. fer. društvo »Balkan« ima zve-čer ob 8.30 svoj sešestanek. Uro prej se vrši v istih prostorih seja. Točnost! — Odbor.

»Senzakobski žitarnica« priredi v nedeljo dne 13. t. m. ob 19. uri v dvorani DKD pri Sv. Jakobu veliko mladinsko zabavo. Radi tehni-čnih ovir odpade ta dan prireditev igre »V ni-žavju«.

Iz tržaškega življenja

Usodepolna igra s strelivom. Včeraj popol-dne je mati spremlja v mestno bolnišnico svo-jeje 11-letnega sinčka Avrelia Bressana, doma iz Isole v Istri. Deček je imel levo roko strašno razmazarjeno. Mati je povedala, da je mali Av-relij predpolodne izstikal doma v podstrešju, kjer je našel mal kovinski predmet, s katerim se je potem igral na ognjčih. Nihče ni slutil, da se deček igra s smrtno. Nenadoma pa je kovi-nasti predmet, ki je bil najbrž dinamitni na-boj, eksplodiral in razmazaril dečku roko. Ze-na ni znala povedati, kako je prišel usodepol-ni predmet v podstrešje; naselila se je pred kratkim v tisto hišo; najbrž je predmet ležal skrit v kakem kotu še izza časa vojne.

Malega ranjenca so sprejeli v kirurški od-delek; rečvku bodo morali odrezati pohabljeni ud.

Slab konec turneje v Italiji ogrske nogomet-ne čete. — Organizator zbehal z društvenim denarjem. Pred kakim mesecem je ogrska no-gometna četa U. T. S. E. iz Upesta prišla v Italijo na večjo sportno turnejo, ki jo je organi-ziral zaupnik in vodja tržaškega sportnega krožka »Ponizana« Adolf Turnauer. Ta je vo-dil ogrsko četo na turneji ter organiziral nogo-metne borbe. Četa je nastopila z uspehom v raznih mestih kraljevine. Poleg moralnega uspeha je bil tudi gmojni uspeh zelo zadovol-jljiv. Proti koncu turneje je znašal čisti dobi-ček približno 12.000 lir. Ta denar je imel v oskrbi Turnauer, ki je kot organizator spro-ti poravnal vse stroške, ki jih je imela četa. Toda lepa svotica je moža spravila v skušnjava. Ne-kega lepega dne, ko se je četa mudila v Mila-no, jo je Turnauer natihem odkuril iz hotela, kjer je stanoval z nekaterimi člani ogrske čete. Izginil je brez sledu z vsem denarjem, ki ga je imel v oskrbi. Ogrski igralci so ostali v tujini brez vsakih gmojnih sredstev. Z denarjem, ki so nabrali pri raznih sportnih društvih so se napotili proti našemu mestu. Tu so se obrnili na sportni krožek »Ponizana«, zahtevajoč, da bi jim ta poravnal škodo, ki jim je povzročil Turnauer, a brezuspešno. Ta krožek se ni smat-ral odgovornega za dejanje svojega zaupnika. Končno so se morali ogrski igralci, grenko razočarani, vrniti v domovino, a ne vsi; neka-teri so brez vsakih sredstev in čakajo, da jim pošljejo od doma za potne troške potreben denar. Zares žalosten konec začetkoma tako dobro obetajočega turneje.

Policijska oblastva zasleduje sleparskega organizatorja.

Iz tržaške pokrajine

Krepke 7. januarja. — Tukajšnje bralno, vi-nogradsko in sadjarsko društvo je imelo dne 1. t. m. svoj redni občni zbor v društvenem po-slopu. V novi odbor so bili izvoljeni sledeči g. g.: Anton Tavčar prejšnji tajnik, za predsed-nika, prejšnji predsednik Anton Zvab za taj-nika, Alojz Bnendula za blagajnika, Božidar Kompare in Anton Tavčar podpredsednika, Andrej Škerj, mehanik, Andrej Tavčar in Le-opold Širca posestnik in trgovec v Dutovljah, odborniki.

Tukajšnje društvo je bilo valed vojne veliko poškodovano. Izmed štirideset arov vinograde je bilo uničenih 30 arov. Parcela od tisoč kv-a-dratnih metrov je bila popolnoma uničena po-

poljski železnici. Zdaj je na novo predelana in nasajena. Stroškov je bilo nad tisoč lir. Sado-vnjak je bil tudi uničen. Kar se je ima se zgradi-ti, ima društvo namen zgraditi prihodnje leto. Društvo pričakuje vojno odškodnino.

Ob tej priliki omenjam, da se mesečni semnj v Dutovljah prošle jesen večkrat vsled silnih nalivov niso mogli vršiti popolnoma, toda do-bra vinska kapljica črnega Krasovca in prista-nega Vipavca in točna postrežba v gostilnah je vendar privabila vsaki krat dosti ljudi. Goveda so imeli po raznih hlevih. Zdaj se pripravlja-mo za semenj sv. Blaža. Upamo, da bo sv. Blaž, ali sv. Jurij sprosil, da bo na njegov dan lepo vreme.

Kmetijsko izobraževalno društvo — Storje, — naznanja, da se bo vršil v nedeljo 13. t. m. ob 14. uri redni letni občni zbor v društvenih prostorih. — Odbor.

Vesti z Goriskega

Voljaški nabori v Gorici in še kaj drugega

Pred kratkim so se vršili v Gorici vo-jaski nabori. V večjih in manjših goričah so prihajali iz okolice naši slovenski fantje, peš in na okinčanih vozovih, na prsih pa »pušljica«, da »moj fant se pa od vseh spozna«; prihajali so, da zapišejo svoje mlado življenje domovini. Vsi so prišli in gotovo ni bilo niti enega med vojaškimi obvezanci, ki bi se bil hotel z begom ogniti svoji dolžnosti, ki ga morda v kratkem pokliče v pešeno Libijo in kamorkoli ga pošlje domovina. Po stari navadi so naš fantje prepevali slovenske pesmi, prepeva-li so jih celo pred dvorano na pustem dolgem hodniku nekdanje goriske realke, kjer so se vršili nabori... Čudil sem se, da so orožniki in vojaške oblasti trpeli kaj takega. Slovensko petje v italijanski Go-rici, o kateri se je pelo že pred vojno, da tu »non si parla che italiano«. Morda je pri tem petju vplivala obzornost italijanskih častnikov, ki vobče hvalijo in priznavajo inteligenco in sposobnost naših vojakov, njih red in disciplino, morda so vplivali statistični podatki, po katerih je razvidno, da se celo pri prvih naborih v slovenskem delu Italije ni nikdo odtegnil vojaški službi niti ob skrajnih mejah Italije. Morda, sem dejal, da je tako mislila vojaška oblast. Mi pa, ki sodimo trezno, smo glo-boko prepričani, da so naš vojaški nabori nov dokaz, da je slov. del Italije prežet s čustvom dolžnosti in narodne zavesti, in in to bi vlada mogla, da morala upoštevati in vedeti, da se naših 500.000 Slovencev, in Hrvatov v Italiji ne da kar tako raz-naroditi in asimilirati. Izgnali so naš jezik iz uradov, naše ljudske šole so poitalijan-čene, naše srednje šole životirajo kot »corso inferiore« samo kot privesek Teh-ničnega zavoda v Vidnu; v Istri so ostali še trije višji razredi, toda vsem tem ostani-lom je vlada pred par dnevi dolocila smrt in pogin. Ne oziramo se pri tem na dane obljube ob prihodu naših novih gos-podarjev, tiskane in podpisane v sloven-skem jeziku, ki so nam obetale vse držav-ljanske pravice pod novo vlado, ne ozi-ramo se na senčermenske mirovne po-godbe o zaščiti narodnih manjšin, ne ozi-ramo se na žalostno dejstvo, da vlada odpušča iz službe naše najbolje uradnike in učitelje, da podi vzorne duhovnike pre-ko meje, ne mislimo na trnje in krizev, pot v teh petih letih: Italij in vsemu kul-turnemu svetu smo dokazali svojo narodno zavest, ki nam je ne odvzame ne sila, ne Gentilijeve reforme. Ta in oni se izneveri, odpade kot gnila veja na drevesu, iz strahu, iz koristolovstva in drugih nečednih razlogov. Teh nam ni žal; a kar je zdra-vega, to ostane v naših vrstah v boju za pravico. Italija bi morala vedeti, da smo mi Slovenci zdrav in žilav narod. Skozi dolga stoletja je naše življenje hud boj za obstanek. A niso nas mogli streti, ostali smo in se povzpeli do kulture in samonikle književnosti, ki je proslula daleč po svetu. Baš pred božičnimi prazniki je izšla izpo-deresa slovenskega književnika knjiga o Danteju z ilustracijami slovenskih umet-nikov, kakor jih je malo v Italiji sami. O naši odporni sili priča eden izmed najbolj zagrozenih Nemcev in sovražnikov Sloven-cev znameniti pesnik in politik A. Grün, ki je pred 85 leti prevel v svoji knjigi »Volkslieder aus Kraia« celo vrsto sloven-skih narodnih pesmi. V dolgem uvodu govori o lepoti naše narodne književnosti, a zapisal je tudi, da se mora edinoletu temu kmetkemu narodu pripisati zasluga, da je v stoletnih turških bojih s svojo oporno silo rešil — evropsko kulturo... Narod s tako preteklostjo in s takimi »vrednotami« se ne da kar tako »asimilirati«, on hoče ži-veti svoje življenje, kot ga je živel pod krivično mačeho Avstrijo, ko si je po dol-goletnih bojih priboril narodne šole in pravico do svojega materinega jezika... Našo odpornost silo in moč bi morali naši italijanski sosedstvom spoznati tudi iz razveseljivega dejstva, da se slovenska književnost navzlic bridkemu trpljenju bujno razvija tudi na italijanskem ozemlju, da romajo slovenske knjige in časopisi v najbolj zakonite hiše tolminskih gor in tr-novske planote. Vidimo tudi, kako lepo se razvija naše društveno življenje: porušili so nam naš Narodni Dom v Trstu, porušili in požgali so nam toliko zbirališč, čitalnic itd., a navzlic temu imamo v vsaki večji vasi svoj oder, kjer se igrajo slovenske igre, kjer doni domača pesem, navzlic vsem šikanam in težkostam... Vse to bi vlada morala vedeti in priti do prepriča-nja, da nam gredo pravice, svečano obe-tane in s pismom potrjene. Vlada bi se morala prepričati, da smo lojalni element v državi, da hočemo složno sodelovati v prid Italije, ki je sedaj tudi naša domo-vina! Ako mi spoštujemo državo kot vo-jaki, ako izvršujemo svoje dolžnosti kot lojalni državljani, potem smemo in mora-mo zahtevati, da nam dajo pravice, ki nam tečejo pred Bogom in svetom!

Morda se vse to ne bo dalo doseči v doglednem času, a prišel bo dan, ko bodo razsodni in pravični možje na vladi spo-znali našo odprno silo in izvršili, kar je

DNEVNE VESTI

Politično društvo »Edinost« v Gorici

je objavilo v »Goriški Straži« od 7. t. m. iz-javo, v kateri se dotika tedi zadnjega občnega zbora političnega društva »Edinost« v Trstu, češ da je bilo na njem »pičlo število zbranih gospodov«. V izjavo je vpletena sledeča pri-pomba goriskega lista: »Navzočih je bilo 39 ljudi«. Ta trditve je v popolnem nasprotju z resnico in more biti le plod krivih ali nepopol-nih informacij. Nasproti trditvi goriskega lista ugotavljamo, da je društveni tajnik še pred olivitvijo občnega zbora zapisal v posebni seznam 57 članov, ki so se mu prijavili. Med-tem je prišla ura otvoritve in se je moralo na-daljšanje popisovanje navzočih članov ustaviti. Prihajali pa so ves čas novi zborovalci, tako da ni bilo zadosti prostora v vseh treh sobah na-šega uredništva in so morali mnogi ostati na hodniku, ki je tudi bil poln udeležnikov občne-ga zbora. Ker se je moralo, kakor rečeno, popisovanje prisotnih članov prekiniti, nismo mogli ugotoviti točnega števila, toda z mirno vestjo lahko trdimo, da se je našega občnega zbora udeležilo od 120—150 mož vseh slojev in starosti in iz vseh krajev Julijske Krajine.

Izložba davčnih seznamov

Zupanstvo tržaške občine naznanja po listih: »Naznanja se, da bodo v smislu zakonov in pravilnikov izloženi od 8. t. m. dalje skozi osem dni tozadevni sezname. Prizadeti si lahko ogledajo omenjene sezname v označeni dobi vsak dan od 8.30 do 12.30 v finančnem oddelku občinske uprave (l. nadstropje mestne palače, soba št. 50).

Opozarjamo naše davkoplačevalce na ta razglas občine že z ozirom na kratki rok, ki je določen za vpogled v sezname davkov. V te sezname so vpisani po abecednem redu vsi davkoplačevalci s svojo davko, ki ga mora vsak davkoplačevalec plačati. V enem seznamu je popisani zemljiški davek, v drugem osebni davek in v tretjem davek na stavbe. V interesu vsakega davkoplačevalca je, da natančno pregleda podatke, ki se ga tičejo, da bo v slučaju kakne nepravilnosti lahko reklamiral. Nadalje je po novem zakonu o iztirjevanju iz-raznih davkov določeno, da davkoplačevalci ne dobijo več plačilnih nalogov na dom, kakor je bilo za časa iztirjevanja potom davkarji, temveč se mora vsakdo sam pobrigati s tem, da pregleda tozadevne podatke v gori označe-nih davčnih seznamih.

Učitelji »specialisti« na Krasu

Da se prava kultura čimprej razširi tudi med kraskim ljudstvom, so mu poslali na šole takoz-vane specialisti-učitelji, ki naj bi poučevali italijansko. Mnogo njih je vršilo vestno in z vnuem poverjen jim nalogu, t. j.: pridno so nadzorovali slovenske kolege, jih »priporočali« kamor treba, obrekovali in zasmehovali in vi-hali nos nad vsem, kar je bilo slovensko, in sploh bili slepo orodje svojih neposrednih predstojnikov in jim trdno držali lestvo, ki se ji tudi kariera pravi.

Ali med specialisti so bili tudi taki, ki so hoteli hoditi pot vesti: učili so svoj predmet, v politične borbe niso dejansko posegali in iskali so odkritostnih stikov s slovenskimi učitelji. Ko se je ustanovil »stanovski« sindi-kat »Eia«, se niso vpisali vanj po glasu svoje vesti.

To seveda ni moglo biti po godu po levsti plezočim. Sklali so vse take upornike uradno v Sežano in izsilili od njih vstop v sindikat.

Do tu nič slabega in nič čudnega. Videli smo te bujice reči. In kruh je končno le kruh!

Ali zgodilo se je še sledeče: Ponekod so specialisti hoteli pri uradnih konferencah iz-javiti enak teror nad slovenskim učitelstvom, kakor se je bil izvršil nad njimi v Sežani: Za-htevali so, da se vse učitelstvo brez izjeme vpiše v zvečjavni sindikat »Eia«, in navedli v uradnem zapisniku vse one, ki so se upirali,

Italija ob svojem prihodu v te kraje svetano obljuba, in da nam priznajo enake pravice kot jih uživajo narodne manjšine v drugih — kulturnih državah.

Iz Njivc. Na dan sv. Treh kraljev je imelo tukajšnje bralno društvo »Svoboda« svoj redni občni zbor. Društveni predsednik je imel priložnost izbratnega odborovega poročila je bilo razvidno, da je društvo za sedanje razmere dobro delovalo, kar je posebno zasluha predsednika, odbor, in članov, čeprav je imelo zadnje druž. prireditelji radi slabega vremena precej občutno materijelno zgubo. Toda mladina, katere vodstvo, si je v svesti, da bo imela lepe uspehe, kar je posebno pričalo burno odobravanje k vspodbujalnemu govoru zastopnika centralnega društva »Prosveta« iz Trsta. V daljšem predavanju nam je zastopnik podal zanimivo sliko poveljnega društvenega delovanja, posebno mladine, in nam svetoval, naj obrnemo svojo pažnjo svoji knjižnici in z ozirom na dane razmere notranjemu sistematičnemu delu v društvu. — Obenem smo naprosili odposlanca, naj izroči iskren pozdrav njivske mladine našemu prvobornemu poslancu dr. Wilfamu.

Velike reči. V nedeljo se je vrnil odv. Caprara s svojega drugega potovanja v Rim, odkar je politični tajnik goriskega fašja. Ni se vrnil praznih rok, ampak s seboj je prinesel zopet nekaj velikih reči, ki čakajo Gorico.

Po njegovem poročilu, ki ga je podal na vodstveni seji goriskega fašja, ostane mestu Gorica ohranjena soka avtonomija, dobil je za trdila, da bodo priprave mesta za srednje šole znani in tudi glede študijskih stipendij za slovenske mladeniče je prinesel s seboj lepe obljube. Ravnotako so mu v finančnem ministrstvu dali ugodne izjave glede skladišča, ki se ima zgraditi na severni postaji v Gorici. Arhitekt Brasin, ki je napravil načrt za spomenik zmage na goriskem gradu, je obljubil na prošnjo odv. Caprara goriskemu izvrševalnemu odboru vso svojo pomoč in sicer brezplačno.

Po poročilu odv. Caprara je vodstvo se je pripravljalo o okrajni bolnišnici blagajni ter je sklenilo poveriti proučevanje te zadeve zaupni osebi: z ozirom na kr. zakonski odlok z dne 2. decembra 1923 št. 2686 je vodstvo sklenilo zahtevati od ministrstva za narodno gospodarstvo, da se ustanovi v področju goriskega tribunala arbitražna komisija, ki bo reševala spore izvirajoče iz zasebnih službenih pogodb te imela svoj sedež v Gorici. Nadalje je vodstvo sklenilo izvesti obnovitev v ravnateljstvu goriske trgovske zbornice.

Zaprli so nam našo narodno šolo, vrgli so iz službe skoraj vso našo inteligenco, sedaj pa se odvetnik Caprara trudi v Rimu, da izposluje učne podpore za slovensko dijaštvo, čeravno ga nikoli zato ni prošil. Je pa še premalo Bandelj-jev, Peternel-jev in dr. treba je novih janičarjev, ki bi bili še hujši kakor dosedajni pravoverniki.

«Il Giornale del Friuli». Tako se bo imenoval novi dnevnik furlanske fašistovske zveze, ki ima iziti tekoma januarja v Vidmu.

Kdor mora v bolnišnico. Kdor hoče iskati pomoči v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici, mora prinesiti s seboj pooblastilo domačih občin in zdravniških spričeval. Bolniki, ki ne prinesejo s seboj potrdila in zdravniškega spričevala, ne bodo sprejeti v bolnico.

Bolezni prof. Bonnesa. Je že temu več nego dva tedna, kar je bil prof. Bonnes napaden in težko ranjen, toda še vedno se nahaja v težkem stanju v gorški bolnici. Njegova bolezen se je obrnila sicer nekoliko na bolje, vendar še vedno leži v nezvesti in dosedaj se ni izpregovoril niti besede. Tudi storilcu dosedaj še niso pršli na sled in preiskovalna oblast si je še vedno na nejasnem, da li gre za roparski napad ali čim drugačnim.

Okradena trgovina. V Gabrijah pri Mirnu so neznani zlikovci vdrli skozi okno v trgovino Leopolda Marušiča ter se preskrbeli za precejšnjo dobo z raznimi živili kakor s kavo, sladkorjem, slanino, konzervami i. dr. Ker po dobrem kosilu pritiče tudi dobra cigareta, so se založili dobro tudi s tobakom.

Marušiča stane ta tuja »ohcet« okoli 3000 lir.

Automobil ga je podrl. Ko se je 38-letni Franc Veržegassi iz Mariane vozil na kolesu proti Ločniku, mu je pridrvel naproti avtomobil ter ga treščil v cestni jarek. Ubogi moški si je pri padcu sicer polomil nekaj reber, vendar bo ozdravel že v treh tednih.

Zrtev zime. Okrajni cestar iz Senožeč je v preteklem tednu šel iz Gaberke na obisk v Crni vrh. Ko se je v noči nahajal skoraj v neposredni bližini Crnega vrha, je omagal in obledel na cesti, kjer je stal celo noč. Drugo jutro so ga našli zmrznjenega v snegu. Plakajo za njim mlada žena in štiri nepreskrbljene sirote.

Strahna smrt. V gorški bolnišnici je umrl v strašnih mukah Alojz Rekar iz Gabrovce na Krasi star šele 7 mesecev. Pretekli teden ga je pestil njegov oče na domačem ognjišču, kjer so kuhali kavo. Ko je oče nekaj popravil na ognjišču, mu je zdrsil mali Alojz iz narobe in je padel z noge v lonec z vrelo vodo. Vred nastale zmešnjave se je lonec prevrnil in vreča voda se je vlija po otroku ter ga vsega opekla.

Književnost in umetnost

Deseti brat. Od podjetnega dramatičnega odseka MDP smo že vajeni, da nam poda različne igre v dobri opremi. Ali že v naprej bi hoteli omeniti, da je imenovan odsek mnogo boljše rešil svojo nalogo pri težjih in resnih igrah, kjer ni bilo treba velikega ansambla.

Govekarjeva dramatisacija Jurčičevega »Desetega brata« ne nudi prevelike koncentracije in zato je režiserja težka naloga, da spravi v potek igre enotnost in harmonijo. Na splošno moramo reči, da nas je nedeljska predstava zadovoljila, predvsem tudi radi tega, ker smo po dolgem času zopet enkrat videli g. Silo v vlogi Krjavljia. Želimo, da ne bi ostalo pri tem, ampak da bi gospod Sila nastopil tudi v prihodnje v kaki resnejši vlogi.

Enotnost podajanja je trpela v posameznih prizorih v sled predelateljskega nastopanja in v govoru in v kretanjih nekaterih igralcev, kot n. pr. v prvem prizoru, v lovskem prizoru, in v zaključnem prizoru do prihoda svatov. Upamo, da bodo gospodje Pavlovič kot Kvas, gđc. Žerjavlova kot Manica, Stok kot grajšček, Kuštrinc kot Vencelj te hibe pri režiji odpravili.

Gospod Kjuder kot deseti brat je svojo vlogo rešil izborno. Posebno je ugajalo, da ni pretiral. Gospod Sila je bil tak, kot smo od njega pričakovali. Ob prvem nastopu mu je občinstvo navdušeno ploskalo kot svojemu ljubljencu, znanemu iz Narodnega doma. Ko je nastopil, je kar zanesel več življenja na oder. Gospoda Pavlovič kot Kvasa smo že sicer omenili; priporočali bi mu pa še posebno, da spravi v svojo igro nekoliko več živahnosti. Gospod Kraševac kot Marijan je dobro rešil svojo vlogo. Le njegove kretnje naj bi ne bile tako paterične in presekane. Gđc. Žerjavlova naj bi svoj glas čustev primerno modulirala in ne tako zlogovala v posameznih glasovnih višinah. Njena toaletta se nam je zdelala za Manico nekoliko pretirana. Potrta kot Dolef dober. Zelo nam je ugajal, ko je v igri povdarjal starega studija.

Radostno nas je presenetil g. Furlan kot Piškav s svojimi izbornimi prehodi v raznih fazah igre. Prav srčkano Franco je podala gđc. Keršovanova. Zadovoljni smo bili z g. Sušnikom v vlogi Obrščaka. Igranje posameznih manjših vlog smo že omenili. Ostale vloge kot Krivec, Krivčeva, sodnik in Dražarjev France dobre. Prizori kot v gostilni in prihod svatov dobri. Scenarija okusna. Posebno so ugajale nekatere maske.

Za kroniko bi še omenili, da je bila dvorana napolnena polna in da je moralo mnogo ljudi oditi. Hvaležno občinstvo je igralce poplačalo z obilnim odobravanjem. Priporočali bi večjo točnost.

»Zenski svet«. Izšla je 1. številka drugega letnika tega glasila ženskih društev v Julijski Krajini s sledečo vsebino: Obrazi in duše IX. — Mlada leta Pavline Pakjove. (Dr. Joža Ciohar); Valerija, hči cesarja Dikolekijana. (Ivan Zoroc); Gabrijan in Sembilija. (Dr. Ivan Lah); Ob grobu Borisa Mirana — Josipa Stritarja. (Dr. Josip Tominc); Dobrota je sirota. (Fr. Milčinski); Pesme Ivo Kot IL; Nova pesem. (Vida Jerajeva); Nekaj besed o zakonu (Spisala: -S-); Izvestja: V ujedinenju je sila! — Po ženskem svetu. — Iz naše skrinje. — Kuhinja. — Razgovori.

»Svetopisemske kateheze za 2. in 3. razred ljudskih šol s pripravo za prvo sveto spoved in prvo sveto obhajilo in sveto birmo« so izšle v tiskarni »Edinost« v Trstu. Vsakdo bo z zanimanjem prečital te kateheze od začetka do konca. Zaporedu pripoveduje vse važnejše dogodke stare zaveze z vzporedno razlago in primernim vpletanjem krščanskega nauka. Zelo umljivo in jasno je pojasnjen prehod iz stare zaveze v novo, kar je delalo marsikomu precejšnjo težkočo. Nato se pripoveduje prihod Odršenikov: splošne Marije Device, rojstvo in nadaljnji dogodki iz Jezusove mladosti vse do njegovega javnega nastopa. Pregledno se nato govori o Jezusovem javnem življenju: Jezus uči, Jezus dela čudeže, Jezus odpušča grehe.

Nato je vpletena temeljita priprava za prvo sveto spoved in prvo sv. obhajilo. Potem sledi pripovedovanje o Jezusovem trpljenju in smrti, o vstajenju in vnebohodu in razlaga nedelj in praznikov. Vmes je natančno razloženo, kako je Jezus postavil Petra za svojega namestnika. Zatem pride poglavje o Jezusovem kraljestvu na zemlji; delovanje apostolov. Tu je vpletena kateheza o sveti birmi. Natančneje se pripoveduje o apostoli Petru in Pavlu, o preganjanju kristjanov in zadobitvi verski prostosti po Konstantinu Velikem. Odstavek o papežih s primernim sklepom končuje kateheze. Tako umljivo te kateheze jasen pregled o delovanju božjem za zveličanje človeškega rodu od Adama do danes.

Vsekar so te kateheze nekaj novega v naši ne prebogati katehetskii literaturi. Zelo koristna knjiga za vse veročutljive in za vsako krščansko hišo. Posebno prav bodo prišle te

kateheze v tistih krajih, kjer nimajo dušnega pastirja, ker bodo mogli v zimskih večerih starši sami prav z lahkoto pripravljati otroke za prvo sveto spoved in prvo sveto obhajilo.

»Kateheze« bodo na prodaj v knjižarni Štoka v Trstu, v knjižarni KTD in Narodni knjižarni v Gorici. Cena L 4.—.

Etika. — Prvi polanski esektna logika nagnoske pameti. Napisal dr. Fran Veber, prof. filozofije na univerzi v Ljubljani. Založila Učiteljska tiskarna. Cena 120 Din. Strani 625.

Vsebinska: Kritičen pretrc tradicijskih in modernih etičnih sistemov: O predmetu etike, etični individualizem in kritizem; kritika Kantove in novokantovske etike; empirično konstruktivni etični sistemi; kratek obris in kritika najvažnejših ostalih struj tradicijske in sodobne etike. Psihološki temelji etičnega udejstvovanja: O nekaterih načelnih ugovorih proti možnostim znanstvene etike; o etični sankciji — etika in psihologija; splošna karakteristika vrednostnega čustvovanja in stremeljenja; o prisvojenosti objektiv vrednostnega čustvovanja; egoizem in altruizem; psihološki pojavi vrednosti; prehod od psihološkega do apološkega pojmovanja vrednosti; o prisvojenosti objektiv vrednostnega stremeljenja; psihološko in apološko pojmovanje dolžnosti. Etika — logika nagnoskega razuma: Prehod od psihološke do logične pravilnosti ali nepravilnosti čustvovanja in stremeljenja; načelni teoretični temelji logike umskega in logike nagnoskega razuma; aksiomi nagnoske logike. Končne misli: Empirični postulat; empirična verifikacija logike in logične verifikacije logike in logična verifikacija empirične vesti; končna definicija etičnega ali moralnega udejstvovanja; zadnji smoter človeškega življenja; etika in metafizika.

Gospodarstvo.

NOV DENAR V NEMČIJI

(Rentna marka)

V jeseni l. 1923. je vrednost nemške marke naglo padla. V sled tega se je čutila neodklonljiva potreba po ustvaritvi novega denarja s stalno vrednostjo. Marka je od dneva do dneva tako silno padala, da so se računi pisali navadno s številkami, ki so imele po 20 ničel. Takega stanja ni več bilo mogoče prenašati in vsled tega je sklenila nemška vlada, da se mora povrniti k predvojni vrednosti. Preden pa bi se moglo dosedanje gospodarstvo, zgrajeno na podlagi papirnatih marke, izpremeniti v gospodarstvo z zlato podlago, je bilo treba najti vmesno in začasno rešitev, s katero naj bi se zadržalo nadaljnje padanje marke. Kot taka rešitev je bila 15. oktobra 1923. ustanovljena »rentna banka«. Njena naloga je dvojna: ustvariti denar s stalno vrednostjo ter obenem odpraviti državne finance s sodelovanjem vsega nemškega zasebnega gospodarstva. 3200 milijonov rentnih mark, ki jih rentna banka sme izdati, je pokrito s hipotekami na zasebno premoženje. Na podlagi tega kritja izdaja rentna banka rentna zastavna pisma, ki se obrestujejo po 5% v zlati vrednosti, medtem ko se hipoteke obrestujejo po 6%. Rentna zastavna pisma so pravo kritje za rentno marko, ki velja eno marko iz predvojne časa, ali en bilijon sedanjih papirnatih mark po tečaju, ki je sedaj ustaljen. 500 rentnih mark se mora ob vsakem času zamenjati za rentno zastavno pismo, glaseče se na 500 mark v zlatu. Vsem gre torej za nekako notranje posojilo najeto pri zasebnem gospodarstvu z namenom, da se državnim banki odvzame breme financiranja državnega gospodarstva.

Rentna banka ne sme izdati v nobenem slučaju za več nego 3200 milijonov rentnih mark. Do sedaj je bilo izdanih 2400 milijonov. Od tega je šla polovica v zaseben promet, 900 milijonov z obrestmi po 6% za državne potrebe in 300 milijonov brez obresti je bilo izročeno državi za kritje državnega kredita. 15. novembra so prišle v promet prve rentne marke: država in posamezne dežele so plačale uradnike kakor tudi polovico vojaških rent v rentnih markah. Istočasno so se ustavili tiskalni stroji državne banke, poštni čekovni račun in žirovni promet državne banke je bil izpremenjen v rentne marke in banka je obenem zamenjala svoje papirnatne marke deloma v rentne marke. Izdaja 1200 milijonov rentnih mark pomeni toliko kredita zasebnemu gospodarstvu. Zato pa ne sme država banka več eskomptirati državnih nakaznic, temveč je država navezana na svoje lastne dohodke, katere bo morala večati v čim večji meri. Na drugi strani pa država lahko razpisuje potom rentne banke posojila. To je zelo važno vsled tega, ker se Nemčiji še ni posrečilo najeti posojilo v inozemstvu. Na ta način nudi rentna marka možnost uravnoteženja državnih financ, ustavila je tiskanje papirnatih mark in, dasi je papirnatna marka še nadalje za-

konito plačilno sredstvo, je rentna marka izpremenila računanje za bilijoni v računanje s tisočaki. Seveda je bila rentna marka ustvarjena le kot začasno sredstvo v sili, da omogoči prehod k zlati vrednosti. Vsled tega ni nikakor odpravila pomanjkanja denarja in kmalu so bile posamezne dežele prisiljene izdati svoj lastni denar s stalno vrednostjo, ki se krije z vsem premoženjem in z vsemi dohodki dotičnih dežel.

Drug začasni denar je bil ustvarjen s posojilom, ki ga je najela država v septembru 1923. v znesku 500 milijonov mark v zlatu. Vrednost zlate marke je bila določena v primeri z dolarjem, ki je bil v praksi že davno edino merilo vrednosti denarja. Ena zlata marka velja 1/4 dolarja, torej po tečaju, kakršen je bil pred vojno. Kot plačilno sredstvo so prišle v promet nakaznice po 1/10, 1/4, 1/2, 1, 2 in 5 dolarjev, deloma še pred izdajanjem rentne marke in brez obrestnih odrezkov. Izplačajo se po 70% imenovane vrednosti. Dalje je bil izdan debel denar po 10, 25, 50, 100, 500 in 1000 dolarjev z obrestnim listom po 6%. Drobni in debeli denar je izplačljiv v markah in nakaznicah do 5 dolarjev se lahko izplačajo v rentnih markah že v januarju 1924., debeli zneski do 1000 dolarjev pa vsako leto 1. septembra. To državno posojilo dospe 2. septembra 1935. Krito je z rednimi državnimi dohodki in z dokladami na premoženjski davek. S tem posojilom se imajo kriti tekoči izdatki države, izenatit nemška valuta z ameriškim dolarjem ter vzeti obenem dolarju pomen kot predmetu valutnih spekulacij.

Ker se je tiskalni stroj državne banke ustavljal, kakor smo že omenili, je nastalo občutno pomanjkanje denarja, ki mu nova rentna marka ni odpomogla. V sled tega je bilo izdano tudi za 600 milijonov zlatih mark zakladnih nakaznic z obrestnimi listi po 6%. Obresti se bodo plačevale 1. decembra vsakega leta, medtem ko dosepejo zakladne nakaznice same 1. decembra 1923. Izplačajo se po imenovani vrednosti v drž. valuti, pri čemer bo služil za podlago berlinski tečaj dolarja za plačilo v New-Yorku. Zakladne nakaznice se glasijo na 42 zlatih mark = 10 dolarjev, 105 zlatih mark = 25 dolarjev, 420 mark = 100 dolarjev, 2100 mark = 500 dolarjev in 4200 mark = 1000 dolarjev. Tudi te izkaznice so denar za silo, ki je krit z državnimi dohodki.

Da se omogoči nakup deviz in vpliv na devizni trg, je izdala država tudi dolarske nakaznice v vrednosti 50 milijonov dolarjev brez obrest. odrezkov, toda te se izplačajo po 120% imenovane vrednosti. Izplačilo dolarskih nakaznic se lahko izvrši s čeki na New-York ali v zlatih markah. Dolar se bo računal pri tem po 1.5046 čistega zlata. Za te dolarske nakaznice jamči državna banka.

Tržiški blagovni trg. Stara kovina. V notranjosti je posebno živahno povpraševanje po rdečem bakrencu, toda vsled prepovedi je seveda izvoz prenehal. Tudi po starem aluminiju se živahno povprašuje, toda na trgu je le malo blaga. Zaloga izstreljenih nabojev so se skrčile, ker so nabiralci prodali že večino svojega blaga. V sled tega so se mogla tozadevna povpraševanja le deloma zadovoljiti. Tudi uvoz bakra z vzhoda, Male Azije in Carigrada je narastel. Za pošiljave v Nemčijo se je ta baker plačeval po 56 funtov sterlingov tona. Živahno se je povpraševalo tudi po trdem in mehkem svinu, a blaga je bilo le malo. Cena mehkega svinca je okoli 300 lir kvintal. — Riž. Ponudbe riža »Burma« št. 2 so se delale po zelo visoki ceni, in sicer po 15 šilingov 9 pence, cif Trst. Ta visoka cena je imela za posledico, da se je povečalo zanimanje za italijanski riž, ker ni dražji nego prekomorski in je tudi bolj. Mnogo povprašujejo po italijanskem rižu Anglija, severne države in Čehoslovaška. Cene svetlemu italijanskemu rižu okoli 180 lir, franko Trst. — Moka. V zadnjem času se je uvozilo preko Trsta mnogo ameriške moke za Čehoslovaško in Avstrijo. Mnogo kupčij je bilo sklenjenih z Dunajem. Toda zdaj se, da dunajski trg ne more več sprejeti večjih množin italijanske moke. Cene: italijanska moka št. 0 145 lir, franko Postojna, finejša 160 lir, franko Postojna.

DAROV

V počastitev spomina blagopokojne gospe Elvire vd. Machne daruje obitelj Machne L 400.— »Solskemu društvu« za uboge otroke šentjakobske šole.

Pevsko društvo Ilirija za »Dijaško Matice« L 50.— Denar hrani upravištvo.

(Dolje na IV. strani)

Mali oglasi

FRIZERKA in manikirka s poznanjem hrvatskega ali slovenskega in nemškega jezika se išče za boljši salon v Slavonkem Brodu. Pojasnila daje: Stari, Via Lavatoio 1-1. 29

BABICA, avtorizirana, sprejema nosrče, hujševalna oskrba. Največja tajnost. Cene zmernost. Madonnina 10-11 27

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Nizke cene. Govori slovensko. Tajnost zadržana. Slavec, via Giulia 29. 26

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po značnih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Montecenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 13

PLISSE IN GUBE na harmoniko, veliki in majhni podviti k novimi vzorci za cele obleke. Oliva De Battisti, Via S. Sebastiano 4, III. Vhod med izlozobami skladišča Schlesinger. 21

KRONE, srebro, zlato in platina kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 25

KRONE, goldinarje, plačujem vedno 5 stotink več kot drugi. Edini grosist, via Pandares 6-1. 20

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Ljubljana oskrba. Največja snaga. Tajnost. Na željo zdravniška pomoč. Govori slovensko. Corso Garibaldi 23/1. 1786

DOBROSERČNA OSEBA, ki bi hotela posinoviti novorojenčka, se išče. Babica, Corso Garibaldi 23. 24

Pijte odlikovano specialiteto »JAJČNA CREMA MARSALA R. CRISMANCICH« in prepričali se bode, da ne najdete bolj šega likerja. Za vsako kupljeno steklenico bode dobiti potrdilo s katerim dvignete popolnoma brezplačno stensko uro.

Na prodaj je v vseh prodajalnah na debelo in pri trdki

R. CRISMANCICH, Via XXX ottobre 8, Via Valdirivo 34, telefon 1359. (4)

GOSTILNA

Trst - Via Filippo Corridoni 2 (prej Salice) - Trst

Točijo se najboljše vina.

Istrsko črno L 4.—, za dom 3.60.

Brško belo L 4.—, za dom 3.60.

Vipavsko belo L 4.—, za dom 3.20.

Vermoth, marsala, Dreherjevo pivo. — Izborna domača kuhinja

vedno pripravljena.

Vsem prijateljem in znance... se priporoča

udani Ploder Anton.

Brisko vino

Kmečko-delavske vinarske družuge

v Kojskem

se toči

v gostilni Via del Toro št. 8

vogal via Chiozza. 105

Na obroke. Na obroke.

LA CONVENIENTE

Trst, Via del Coroneo 17, I., Trst

Izdelane moške obleke in paletots od L 180

naprej, dežni plašči, roški klobuki, perilo,

ženske pletenine, ovratniki, ovratnice, roka-

vice, naramnice, nogavice.

Bogata izbira blaga za moške obleke po meri.

Krojačnica prvega reda.

Plačilo na obroke ne vpliva na cene. Te

so enake kakor pri takojšnjem plačilu.

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na

debelo in za družine Via Cunicoli 8, na

drobno in za družine Via Giuliani 32.

Telefon 19-80.

Priporoča se lastnik

(12) FR. ŠTRANCAR.

PODLISTEK

Paul Bourget:

JEČA

(La Geôle)

Poslovenil F. P.

In res je postajala živčna napetost manjša, kar se je očito videlo po razliki med njenim sedanjim zadržanjem in njeno maloprejšnjo blaznostjo, ko se je oklopala roke svojega spremljevalca kakor tisti, ki se potaplja. Tudi sedaj se je držala v kotu kočije, obnemogla, skoraj nezavestna, toda z onim čudnim občutkom nekakega zivskega olajšanja, ki sledi tudi v obupu onim treščajočim krizam, v katerih se v resnici zdi, da je duša potrosila vso svojo zmoglost trpljenja. Valed tega se je potutila nekako dobro v svoji potrtosti in bila je hvaležna onemu, ki ji je pomagal. Zdravnik je opazil, kako se je zavedala, da je on poleg nje, in se obenem začudila.

— Kako ste bili dobri, gospod doktor!... je rekla kakor ob odhodu, toda to pot je jasno. »Brez vas bi ne bila mogla storiti, kar sem morala storiti. Razumem. Bourrachot je šel po vas in vi ste takoj prišli, tudi imate toliko posla. Ah, hvala!«

In brez vsakega prehoda — kar velja kot pravilo v stanju razburjenja, v katerem se misli združujejo z nekako zunanjo nedoslednostjo, ki pa se drži nekatere notranje logike — je nadaljevala:

— »Ali vam je morda povedal, kako se je zgodilo? Zakaj on je bil navsezadnje doma... Ah, zakaj nisem bila jaz!... Niti pol ure nisem bila z doma. Se pred koncem mase sem napotila domov. Ah, prepozno, prepozno!... Toda še mnogo prej bi bila morala pomagati mojemu ubogemu Ivanu!... Vse te dni sem dobro videla, da je imel na srcu nekaj težkega kakor kamen. To je bilo ono ukradenko pismo... Razumeli bi, če bi bilo bilo pokazala, kar je pisal ministru. Tudi to bi bila morala storiti. Vedeli bi, kakšno srce je imel moj Ivan!... In ta človek je mogel misliti, da je bil izdajalec, pač kolika krivica! Radi kosa papirja, ki ga je tovariš, razumite dobro, šolski drug, grobov, vzlet iz mape, kjer ga je bil pustil moj mož! Minister mu ga je bil povelil. Tat ga je objavil. In ta objava je pokvarila volitve ne vem že kje... Evo, tega se je bal moj Ivan in zato je bil tako žalosten. In jaz si ga nisem upala vprašati po skrivnem vzroku njegove žalosti. Misliha sem: »Javne zadeve ga vznemirjajo.« Bil je tako dober Francoz, tako prepričan!... Tedaj sem ga skušala razveseliti, ga zabavati. Vtlačila sem ga v družbo, a v resnici ga je bilo treba vprašati, nastojati in mu iztrgati njegovo

skrivnost!... Saj bi bila jaz vse uredila Sama bi bila šla k ministru, takoj, preden bi vsa stvar izbruhnila... In ni mi opravičje zame. Ze dolgo sem slutila nesrečo. Bila sva preveč srečna. Kako nesamopetno je biti preveč srečni!... Se bolj sem slutila nevarnost zadnje dni spričo njegovega tako temnega pogleda in nisem hotela verjeti temu opominu. Bila sem bojazljiva... Ko bi se le bil vrnil domov pol ure prej ali pa ko bi bila jaz odšla z doma pol ure pozneje! Bila bi ga srečala na enem ali drugem izmed teh uličnih streljav, zakaj tod je hodil!... Tedaj bi ga bila prisilila, da mi pove. Oh, moj Bog, moj Bog!...«

Tako je mislila prav na glas, in čim bolj se je približevala k svojemu domu, temu zatočiču njene sreče, ki se je izpreminjalo v zatočiče njenega žalostnega vdovstva, tem bolj se je razburjala pri misli na spomine iz svojega sladkega zakonskega življenja, ki so bili raztrošeni po vsej zunanosti tega družinskega področja do najneznatnejših delov.

— »Kako ji ubraniti, da bi ne šla takoj k marči?« se je vprašal sam pri sebi Vernet, ki je bil vznemirjen valed zopetnega oživljenja nervoznosti, katere je po prvem odnehanju napetosti znova nastopila. »Kakor prej, bi morala tudi sedaj najprej videti svojega otroka.« In ko je bila hotela že na

dvorišču, je rekla na glas: »Kje je soba vsakega sinčka, gospa?«

Rečunal je, da bo izval s tem nenadnim vprašanjem v tej nesrečni ženski isti odvajanju kakor poprej z napovedjo pisma, toda kruto se je motil.

— »Tam na desnem voglu«, je odgovorila ona in ni niti obrnila svojih oči proti oknom, ki jih je s tem označila. Strastna želja, da bi zopet videla dragi obraz njega, ki ga je izgubila za vedno, jo je imela popolnoma v svoji oblasti. Njena vznemirjenost je napovedovala novo in nevarno krizo, ki pa je imela biti ustavljena — ne po njeni volji niti po velevojači sugestiji zdravnika — temveč po oviri najbratnejše vrste. Ravno tedaj se je namreč vršila preiskava o samomoru; Bourrachot ga je naznanil, čim je bila gospa Vialis odšla z doma. Kako preklnja krvave srce te skromne in neizogibne podrobnosti hladne upravne narave, ki jih kopici naša pisarska civilizacija okoli smrtnih slučajev Vasilah pa bi jih moralo srce blagosloviti. V njegovih zlatih mu valjilo nekaj zastoj, ki mu pomaga ohraniti življenje.

— »Policijski komisar in mrtvaški zdravnik sta v knjižnici.«

Te besede je izgovoril sicer tiho in samo za zdravnika. Ta poslednji jih je ponovil vdovi na glas ter dodal:

— »Jaz bom napravil, da jih ne boste morali videti, gospa. Rekel jim bom, da niste

Z Vrdelec. G. Jakob Tominc je daroval za tamošnji vrtec in sicer: 7 kg. testenine, 4 kg. fižola, 5 kg. riža, 2 jč. mešana, 1 moka, 5 kg. jabolk in 12 masti.

Za božičnico so darovali na polo ge. E. Krže 20^l L. K. C. trgovci 5 L. Perhauč 40 L. F. Princ 59 L. Fraa Grom 10 L. O. Panjek 20 L. Stibel 19 L. Kralj Ana 5 L. Bilč 5 L. Spazzal 10 L. Zahar 5 L. Makovec 2 L. Milanček 1 L. Sledemba Iv. 20^l L. Milović Marija 1 L. Marjo Kavčič 2 L. Pipan 2 L. Koželj Fran 10 L. Kerič Valerija 5 L. Marija Stok 5 L. Justina Krizmančič 30 L. A. D. 5 L. I. S. 5 L. Višnjavec Roza 5 L. Černigoj Amalija 5 L. Stojkovič 5 L. Pahor 5 L. Gruntar 2 L. Mahnič 50 st. Alojzija Baretto 2 L. Višnjavec Tereza 2 L. Budin 2 L. Srečnik 1 L. Ojo Marija 4 L. Brata Danilo in Gustin Rebek 10 L. Valentinčič Marija 2 L. Pečar Marija 1 L. Koren Marija 5 L. Vatovec Ana 7 L. Rebek 1 L. Martinič 2 L. Pečko 50 st. mala Berta 10 st. Požar L. 2.50. Višnjavec Jospina 10 L. Senica 2 L. Hus Leopold 5 L. Brana Jospina 5 L. Rebulu Rud. 5 L. Cadorini 10 L. Tozi 5 L. Fran Zadnik 40 L. Nežka Zadnik 10 L. Pirich 10 L. N. N. 5 L. N. N. 5 L. pri družini Višnjavec se je na Silvestrovo nabralo 22 L. Bizjak Antonija 1 L. Koželj 5 L. Skupaj L. 472.60 st. Vsem cenjenim darovalcem kakor nabiraliki iskrena hvala!

Za božičnico so darovali na polo ge. Tonček Valentič iz Ležeč: Dragotin Kocjan Žirje 10 L. Antonija Valentič 6 L. Mahorčič Ana Ležeč 10 L. Vesela družba 1 L. Pri loncu terana 2 L. Merakelj Juri 5 L. Peanričević 1 L. L. skupaj 35 lir. — Na polo Anice Dolenc in Marčelje Cibic iz Proseka: Lukša Marija 2 L. Danec 2 L. Rupel št. 105 1 L. France Bukovec 2 L. Litič Goipova 10 L. Gorup Felicit 5 L. Mislje Mana 2 L. Ponton 5 L. Kapun 2 L. Kante 3 L. Viktorija Lusa 5 L. N. N. 3 L. Srečko Pertot 5 L. Rupel Karlo 2 L. H. Leban 2 L. Nebrgovič 5 L. 5.15. Domnik Čuk 1 L. Husu 1 L. Gustin Marija 1 L. Cibic Marija 2 L. Rupel 2 L. N. N. 2 L. Stoka Karlo 2 L. Susič 1 L. Ernest Nejozky 2 L. Griljanc 1 L. V. Cibic 3 L. Verša 2 L. Terčič Marija 2 L. Husu 1 L. Leon 1 L. Jozefa Lukša 2 L. Nabrgo 2 L. Pertot 1 L. Eliza Ukmar 1 L. Bukovec 1 L. M. Danec 4 L. N. N. 1 L. Čuk 2 L. Dolenc 5 L. Sosti 2 L. Skamprle 2 L. I. in I. 10 L. skupaj L. 117.15 stotink. — Na polo ge. Elize Zgur: Lampe 15 L. Iv. Počkar 10 L. Jos. Čerkvenjak Čiadin 2 L. Vodopivec Alojzij 5 L. Ivan Bidovec 10 L. Ivanka Zgur 10 L. Iva Prelog 1 L. Jospina Perhauč 20 L. Fany Perhauč 10 L. Marija Perhauč 10 L. Milena Perhauč 10 L. Ivan Poropad 2 L. N. N. 2 L. Neimenovana 30 L. N. N. 2 L. Rozina Repič 10 L. Marija Dolenc 10 L. skupaj L. 159.— Vsem cenjenim darovalcem, kakor marljivim nabiralikom srčna hvala!

Borina poročila.

Valuta na tržaškem trgu.	0.11—	0.19
avstrijske krome	0.0295	0.0399
čehoslovaške krome	0.735	0.770
dinarji	25.95	26.15
lej	11.50	12.—
marke	23.30	23.20
dolarji	113.25	113.75
francoski franki	403.—	403.—
švicarski franki	99.45	99.65
angleški funti papirni		

To in ono

Pariško življenje v prošlem letu. Kakor vsako leto, je tudi letos pariški občinski svetnik, g. Emil Massard, koncem leta predložil svojim tovaršem v občinskem svetu študijo o funkcioniranju mestne uprave. Priobčujemo jo v izveščju, ne samo, ker je zanimiva kot študija o upravi enega največjih mest, temveč tudi, ker nje natančnost služi lahko v vzor vsakemu večjemu mestu. — Gledališča. V teknu preteklega leta se je v Parizu otvorilo 38 novih zabavališč, koncertnih in plesnih dvoran in 94 v predmestjih. Skupno število gledališč, music-halov, kinov in koncertnih dvoran je 607. Razen tega ima Pariz 875 javnih plesnih dvoran. — Tujski promet. Vsak tujec, ki biva v Franciji, mora imeti posebno francosko legitimacijo (carte d'identité). Pri policijskem oddelku za tujski promet se je l. 1923. prijavilo 63.686 tujcev, to je za 28.000 več kot l. 1922. V istem času je pa 42.455 tujcev priložilo za legitimacijo, ki stane 10 frankov. Vzrok tega pritoka tujcev je iskati v zmedenem gospodarskem položaju Evrope. Tako se v teknu zadnjih mesecev predvsem priseljujejo Poljaki (4429) in Madžari (2133), ki pri žalostnem položaju v domovini ne upajo; pač pa v velikem mestu služiti svoj vsakdanji kruh. 80 narodov je zastopanih v Parizu z legitimacijami, med temi je 17 Monakovcev, 2 Panamca, Anamita in Siamca, 1 Salvadorc, 1 Paragvayec, 1 Liberijan, 1 Islandec, 1 Etiopijan in 1 Azerbejdžanec. Nemcev je 362, Avstrijcev 289. Tujci, ki so zastopani v največjem številu, so Italijani in sicer jih je 15.550. Za njimi pride 6105 Rusov, 4198 Belgijcev, 4089 Svcarjev. Španija, Amerika in Velika Britanija so zastopane vsaka s približno 3500 svojih narodnjakov. — Potni listi. Domačinom se je l. 1923. izdalo 67.412 potnih listov, med tem ko je njih število znašalo 83.301 l. 1919. in 76.220 leta 1922. Vzrok tega precejšnjega zmanjšanja je iskati v tem, da so Francozi skoraj popolnoma prenehali voziti se v Nemčijo, kamor so prej radi hodili zaradi svoje visoke valute in nizkih cen v Nemčiji. Odkar je pa Nemčija v neredu in se cene tam mnogo višje kot v Franciji, so ta potovanja prenehala. — Arhetacije. L. 1923. je policija aretirala 14.258 Francozov in 2478 tujcev. Tujcev je bilo torej 14 odstotkov. — Stanovanjska kriza. 1. nov. 1923. je bilo v Parizu 17.795 hotelov ali hiš, kjer se oddajajo sobe in opremljena stanovanja, v predmestjih jih je bilo 9234, to število je za 603 večje, kot pred letom dni. 571 sob, ki so bile prijavljene za oddajo, je policija prepovedala oddajati, ker nimajo dovolj zraka in luči. — Varstvo dojenčev. 3215 dojlj se je vpisalo pri zdravstvenem oddelku policije; zdravniki in obiskovalne dame tega oddelka so napravili 24.372 obiskov. V seinskem departementu je 126 detjih domov za dojenčke. — Cestni promet in nesreče. Pariz ima 18.979 vozov raznih vrst, od teh je 3710 tramvajskih voz in avtobusov. Ti vozovi so povzročili 2804 nesreče, od teh 319 smrtnih,

in 45.000 procesov pri sodišču. — Pariško pritanišče. Nekaj številk bo danes dostavilo, da pokažejo važnost pariškega pritanišča. V prvih desetih mesecih leta 1923 je bilo 7.974.502 ton izkrcanih in 2.092.866 ton ukrcanih, torej skupaj 10.067.368 ton. Naloženih je bilo 9917 ladij, razkladanih 29.621 ladij. Ko bo pa velikanški načrt razširjave mesta Pariza udeležen, se bo to število lahko popetorilo.

Poslano*)

Z ozirom na neprestano kampanjo, ki jo vodi ljubljanski demokratični dnevnik »Jutro« proti Jadranski banki že od konca junija 1923, v katerem razdobju je bilo v tem listu objavljenih proti njej čez 110 člankov in notic, smatra nadzorstvo Jadranske banke a. d. Beograd za svojo dolžnost, da ne pušča širšega občinstva nadalje pod utisom teh člankov ter ugotavlja sledeče:

»Jutro« je opetovano delalo odgovornega glavnega ravnatelja Jadranske banke g. Kamenaroviča, češ da je on kriv, da so delničarji »Jadranske banke Trst« prišli ob delnice pri tem zavodu ter da je »Jadranska banka Beograd« angažirana pri tržaški banki (sedaj »Banca Adriatica Trieste«) z 18 milijoni ital. lir.

Na podlagi revizije bilanc »Jadranske banke Trst« za l. 1920, 1921 in 1922, izvedene od podpisane nadzorstva na licu mesta v Trstu in na podlagi primerjanja teh bilanc z bančnimi knjigami in spisi pa stoji dejstvo, da sta že leta 1920, in to večinoma radi neprilic na po tedanjen vodstvu banke nepravilno provedene konverzije kron v it. lire, bila izgubljena vsa delniška glavnica in ves rezervni fond ter da je vrhu tega bilo nepokritih vlog za nad 16 milijonov it. lir. V takem stanju je prevzel g. Kamenarovič leta 1921 »Jadransko banko Trst« ob svojem vstopu v zavod. Po dveletnih naporih se mu je posrečilo rešiti tržaški banki okroglo 22 milijonov lir s tem, da je dosegel od italijanske vlade, ki je slejkoprej brezpogojno zahtevala nacionalizacijo, izplačilo svote od 13 milijonov lir v svrhu sanacije »Jadranske banke Trst« in vrhu tega odpust predpisane povračila zneska 9 milijonov lir za pred njegovim vstopom v Jadransko banko nezakonito izvršeno konverzijo.

S tem uspehom je bil prepričan konkurz »Jadranske banke Trst«, omogočen je bilo, da so njeni delničarji mesto brezvrednih starih delnic »Jadranske banke Trst« dobili zdrave delnice »Jadranske banke Beograd« v istem nominalnem iznosu in vložniki »Jadranske banke Trst« so bili obvarovani vsake škode.

Podpisano nadzorstvo je nadalje ugotovilo, da ni res, da je angažirana »Jadranska banka Beograd« pri zavodu »Banca Adriatica Trieste« z 18 milijoni it. lir, ampak da stoji z isto v navadnih kontokorentnih zvezah, s katerih izhajajo razlike od kakih stotisoč lir včasih na breme ene, včasih na breme druge banke, kakor se pač medsebojni posli razvijajo. »Jadranska banka Beograd« je pa udeležena kot delničarka pri zavodu »Banca Adriatica Trieste« z zneskom 5 milijonov lir, t. j. 1/3 po sanaciji na novo emitiranega akcijskega kapitala od 15 milijonov lir, ki je v celoti popolnoma uplačan.

Kar se tiče od »Jutra« širjene vesti, da je »Jadranska banka Beograd« izročila svojo podružnico na Dunaju Nemcem, ugotavlja podpisano nadzorstvo, da se je iz bivše podružnice Jadranske banke na Dunaju pred kratkim ustanovil tam samostalen zavod »Adriatische Bank Wien«, pri katerem ima »Jadranska banka Beograd« 1/3 delnic, s čemur si je osigurala pri zavodu odločilen vpliv.

Kar se tiče »Jadranske banke Beograd« same, ugotavlja nadzorstvo, da je ista zaprosila »Narodno banko« naše Kraljevine, da izvede revizijo poslovanja in stanja banke ter je od »Narodne banke« v to svrhu delegirala komisija, kateri so se predložile vse knjige, dokumenti, zapisniki, depoti itd. po 20 dnevni temeljiti reviziji izjavila, da je poslovanje Jadranske banke v vzornem redu ter da je premoženje banke v njenih knjigah cenjeno tako previdno, da čista aktiva banke znatno presega glavnico in izkazane rezerve. Vseled tako uspele revizije, ki izkazuje popolno solidnost Jadranske banke, je »Narodna banka« znatno povišala kredit, ki ga je uživala Jadranska banka pri njej od sedaj.

»Jutro« je razglasilo, da je »Jadranska banka Beograd« prodala večino delnic pivovarne »Union« v Ljubljani Nemcem, kar ni res. Res je le, da je banka bila udeležena pri omenjeni pivovarni z le 16% akcijskega kapitala te družbe ter da je ta svoj delež odstopila neki ljubljanski banki. Tudi ni res, da je vsled namisljene prodaje Nemcem vlada proglasila nad pivovarno sekvester. Res je pa, da je bil sekvester nad omenjeno pivovarno odrejen takoj po prevratu ter da ni bil do danes dvignjen.

»Jutro« trdi, da je »Jadranska banka Beograd« prodala odločujoče število delnic nekega velikega denarnega zavoda drugam (kam?) in s tem tudi pivovarno »Union« tujcem. Res je le, da je Jadranska banka prodala te dni te delnice neki beograjski banki z izrecnim dovoljenjem vlade.

»Jutro« je ponovno razširjalo neresnično vest, da je »Jadranska banka Beograd« prodala pivovarno v Sarajevu in železno industrijo »Zenica« v Bosni Nemcem. Nasprotno je pa res, da je Jadranska banka kupila iz proste roke na dunajski borzi torej iz rok Nemcev, gotovo število delnic teh industrij ter da je prodala svoje delnice Pivovarne v Sarajevu, kjer je bila v manjšini, »Srpsko-amerikanski banki« v Beogradu. Kar pa se tiče železne industrije »Zenica«, ugotavlja nadzorstvo, da je »Jadranska banka Beograd« stvorila v

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon velja.

Bosni koncern železnin pod tehničnim vodstvom veletrgovine z železom »Greinitz d. d. Sarajevo«. V tem koncernu, ki je lastnik oz. glavni delničar železne industrije »Ferrum d. d. Sarajevo«, delniške družbe za industrijo železa »Zenica« v Zenici, železarne na Muti in »Jugoslovanske industrije motora« v Zagrebu, — ima Jadranska banka slejkoprej pretežno večino potom 55% nega večinskega jugoslovanskega sindikata, v katerem ima Jadranska banka zopet nad polovico vseh delnic. V tem večinskem sindikatu se nahaja zraven Jadranske banke in zasebnikov jugoslovanske narodnosti tudi »Centralna srpska privredna banka« v Sarajevu.

Tudi ni res, da prodaja Jadranska banka, kar trdi »Jutro«, tudi že »Strojne tovarne in livarne d. d. v Ljubljani« tujcem ter da jih sploh komusibodi prodaja. Istotako ni res, da bi bila Jadranska banka prodala svojo udeležbo na »Stavbeni družbi d. d. v Ljubljani«, res pa je, da ima banka v svojih rokah slejkoprej večino vseh delnic te družbe.

Istotako izmišljena je trditve »Jutra« o ponesrečenih špekulacijah pri opekarni »Udeoničke zadruga« v Beogradu, kjer je udeležena Jadranska banka in kjer naj bi bile nastale izgube čez 10 milijonov dinarjev. Resnica je, da »Udeoničke zadruga« nima nikakih izgub in da je z imenovano svoto zgradila največjo opekarno v Beogradu.

Proti ponovni trditvi »Jutra«, da je Jadranska banka ustavila dela na svoji novi palači v Beogradu, ugotavlja nadzorstvo, da so zunanja dela te palače dovršena, da so notranja dela v normalnem teknu, da je tudi vse potrebno za dovršitev palače že davno kupljeno in plačano ter da se intenzivno in neprestano dela na tem, da se zgradba dovrši do julija tega leta. »Jutro« je lansiral vest, da je Jadranska banka imobilizirala v zgradbe 93 milijonov dinarjev, torej več, nego znaša akcijski kapital banke. Proti temu se ugotavlja, da so izkazane vse zgradbe Jadranske banke v knjigah z okroglo 56 milijoni dinarjev ter da je radi teh investicij akcijski kapital banke popolnoma neprizadet, ker vse bančne rezerve znašajo mnogo več, nego omenjeno svoto. V ostalem pa je Jadranska banka bila od ministrstva za socijalno politiko primorana graditi pod pretnjo, da se ji sicer odvzamejo njeni poslovni prostori, kar se je deloma tudi zgodilo. Nadzorstvo ugotavlja tudi, da ni nikakega govora o kakih intubulacijah na zgradbe Jadranske banke.

Nadalje ugotavlja nadzorstvo proti dotični trditvi »Jutra«, da ni res, da dolguje en sam delničar Jadranski banki za 80.000 njenih delnic kredit od 12 milijonov dinarjev, ter ugotavlja, da je akcijski kapital »Jadranske banke Beograd« popolnoma uplačan.

Nadzorstvo ugotavlja, da je, kakor druge, izmišljena tudi trditve »Jutra«, da je poslovanje banke predmet oblastvenih preiskav ter da so se vršile pri centrali in podružnicah revizije raznih komisij, ki da so dale skrajno neugodne rezultate. Od Jadranske banke zaprosena in od strani »Narodne banke« z gori omenjenim uspehom izvršena revizija govori v tem oziru jasn govor ter daje upravi in ravnateljstvu Jadranske banke zadoščenje za vse neutemeljene napade.

Nadzorstvo »Jadranske banke Beograd« si šteje v dolžnost ugotoviti, da so napadi »Jutra« na poslovanje poedinih funkcionarjev Jadranske banke popolnoma neosnovani in da je zlasti glavni ravnatelj g. Kamenarovič tako pri uspehi mu sanaciji »Jadranske banke Trst«, kakor tudi pri ustanovitvi »Adriatische Bank Wien« in pri vodstvu poslov »Jadranske banke Beograd« postopal v vsakem oziru korektno in v sporazumu z upravo, imajoč v vidu edinole interese teh zavodov.

V Ljubljani, dne 1. januarja 1924.
Po nalogu in v imenu nadzorstva Jadranske banke a. d. Beograd predsednik nadzorstva:
Dr. Gustav Gregorin m. p. (102)

Ob priliki najinega odhoda iz domovine v Ameriko, pozdravlja vse sorodnike, prijatelje in znance ter jim želi, globoko čuteča z njimi, boljše bodočnost.

Zdravo!

Škerl-Renčelj.

Tomaj, 9. januarja 1924.

Naročajte in širite „EDINOST“

Affineria Metalli Preziosi

družba z om. j.

Trst - Via Artisti 9 - Trst

Kupuje zlato, srebro, platin v vsaki obliki in srebrni denar. — Prodaja dragocene kovine izdelane in v kosih in kemične sestavine. — Glajenje, ploščenje in nitkanje. — Kemična delavnica za vsakovrstno preizkušanje. (29)

Najvišje cena plačujem za

K O Ž E

kun, zlati,

lisic,

dihurjev, vidar,

jazbecov, mačk, va-

verlic, krivov, divjih

in domačih zajcev.

D. WINDSPACH

Trst, Via Cesare Battisti št. 10

II. nadst., vrata 16

Sprejemajo se pošiljke po pošti.

IZŠEL JE

ŽEPNI KOLEDAR EDINOST

za leto 1924

in stane:

v usnje vezan L 7.—, v platno vezan L 4.—.

Na prodaj je v tiskarni Edinosti in v knjigarni Štoka, v Idriji: v knjigarni Sax.

Tiskarna „Edinost“ v Trstu

izvršuje vsa tiskarska dela točno in solidno

Prostori tiskarne se nahajajo v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20

ANTONIO DE MASI

VIA TORRE BIANCA 32 TRST TELEFON ŠTEV. 29-83

Zastopstvo in zaloga:

LIVARNICE RODOLFO BERTOLI — PADERNO

OBRTNJA KERAMIKE:

PAGLIERO MICHELE — CASTELLAMONTE

ZALOGA IN DELAVNICA

MAJOLIČNIH PEČI — ŽELEZNIH

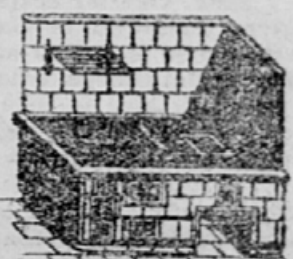
PEČI IN ŠTEDILNIKOV

IZBERE

Predmetov iz litiga železa za peči,

majoličnih in keramičnih plošč.

— „Chamottes“ posebna opeka za peči —

BANCA ADRIATICA

Ustano vljena leta 1905.

Delniška glavnica Lit. 15.000.000.— popolnoma vplačana.

Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lstina palača). Podružnici: ABBAZIA, ZARA.

Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo in z vzhodnimi deželami

Daje subvencije na blago, efekte in vrednosti

Otvorja akreditivo za nakup blaga. — Inkasir efektov in računov. Informacije. — Kupuje in prodaja

dinarje in druge valute. Jamstvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih.

Sprejema vloge v Dinarjih ter jih obrestuje najbolje po dogovoru.